

တၢ်ကတိၤလၢညါလၢတၢ်န့ၣ်ကျဲအချ့လၢဘၣ်ဃးဒီး တၢ်န့ၣ်ပၢၢ်,တၢ်စံးသပှ်ပှ်ဒီး တၢ်ဃုက့ၤဟံၣ်ဃီ တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိး က့ၤတၢ်အခွဲးအယၢ်တၢ်သဘျ့လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ

တၢ်သံကွၢ်ဒီးတၢ်စံးဆၢ

လၢမၢ်ရၢၤ၂၀၁၇

DISPLACEMENT SOLUTIONS

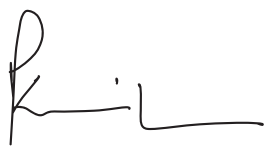
NORWEGIAN
REFUGEE COUNCIL

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်တၢ်

ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ယၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒီး Norwegian Refugee Councilအဂီၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤဆိလၢညါလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ကကဲထီၣ်အဂီၢ်တၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လိးက့ၤဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ယၢ်တဖၣ်ဖဲလၢတၢ်သဘံၣ်ဘူၣ်ဒီးတၢ်ပၤတၢ်ပြုးလၢအတမ့ၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ပၤလီၤအသး(non-democratic governance)အကတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဖျါအခိၣ်ထံးလၢတၢ်တိတၢ်လီၤလၢတၢ်လဲလိာ်ခိၣ်သးအကတီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အအံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်အလီၤအိၣ်သပှၤကတၢၢ်လၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်အစၢၤလၢအဂၢၢ်ကျၢၤလၢတၢ်မၤဆူၣ်လၢကသုးလီၤသုးကျဲအဂီၢ်,ဒီးကဒုးလဲၤထီၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ယူတၢ်ဖိး,တၢ်မၤယူမၤဖိးလိာ်က့ၤတၢ်ဒီးမ့ၢ်ကျဲၤဝဲၤက့ၤတၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပွဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.NRCကီၢ်ပယီၤဝဲၤဒၢးကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆးဝဲလၢအဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအလိၣ်ဝဲဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢကျဲးဝဲဘၣ်ဝဲလၢတၢ်မၤဆါထီၣ်တၢ်ဒီးကန့ၣ်လၢတၢ်စိကဖိထီၣ်ပှၤကမုၢ်ၤအတၢ်သ့ၣ်ညါလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပတီၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.န့ၣ်အသိးထံကီၢ်သဲစးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိသဲစးလၢတၢ်မၤန့ၣ်အိၣ်သ့တဖၣ်အဖိခိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.တၢ်အဂ့ၢ်အကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.NRCမၤသကိးတၢ်ဒီး Displacement Solutionsဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤ “တၢ်ကတိၤလၢညါလၢတၢ်န့ၣ်ကျဲအချ့လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်နၢ်ပၢၢ်,တၢ်စးသပှၤပှၤဒီး တၢ်ဃုက့ၤဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်အခွဲးအယၢ်တၢ်သဘူၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတၢ်သံကွၢ်ဒီးတၢ်စးဆၢ”န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်ကျဲအံၤဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါဖျါခိၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤထွဲအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လဲၣ်,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲစးအလီၤအကျဲလၢတၢ်သံကွၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်လိးက့ၤတၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်အသးအကါဒိၣ်တနီၤလၢတၢ်နိးတၢ်ဘျးဒီးတၢ်လီၤဖျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်န့ၣ်ကျဲအံၤဘၣ်တၢ်သုးကျဲၤကတိၤကတိၤအိၣ်သိးကဘၣ်တၢ်စုးကါအိၣ်လၢပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အခၢၣ်စးတဖၣ်အယိကတိၤကတိၤန့ၣ်ဝဲတၢ်လၢအညီ,တၢ်ကွဲးလၢနၢ်ပၢၢ်ညီလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိအခိၣ်ထံးလၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်. ဖဲလၢတၢ်ထီၣ်နီၣ်တၢ်နီၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်လၢထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်ဒီး တၢ်မၤအကျဲၤအကျဲအါဘိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်သိးကသုးယုက့ၤတၢ်အကျဲၤအကျဲလၢတၢ်လီၤမၤဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖျါဖျါဆုံဆုံန့ၣ်ခါခါပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်အဂီၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်လၢဘၣ်ဘျးနီၢ်နီၢ်လၢအဒီးန့ၣ်သ့ဘၣ်ယးဒီးဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဒီးဘၣ်.လၢတၢ်န့ၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်အတၢ်တၢ်ဖျါတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသိထီၣ်ကျဲသန့လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအသးန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ကိၤလၢအကဲထီၣ်တၢ်မၤကွၢ်လီၤဆိဒ်တၢ်လၢတၢ်မၤအသးလၢတၢ်အကျဲၤအကျဲလၢတၢ်ယူတၢ်ဖိးအကတီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ယသးအိၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါစံးဘျးပှၤမၤစၢၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကျဲၤလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်တိာ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ် ပှၤဟ့ၣ်ကူၣ်တၢ်ဒီးပှၤမၤစၢၤတၢ်လၢသဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သိအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိကရၢကရီ(José Arraiza, Victoria Larroche, စံးယၣ်ရၣ်န့ၣ်,ယံၣ်စံးဒီးဖိၣ်ထီ) န့ၣ်အသိးပဲၤICLAဘၣ်ကတိၤပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်(အံးအံးအိၣ်,ဖလီရၣ်ကွၢ်,နီၢ်ခုၣ်သ့ၣ်,စီၤတၢ်လုပုၤ, စီၤထီန့ၣ်, ခုၣ်ခွဲးသ့ၣ်ဒီးဝဲၣ်သ့ၣ်စီ).ပဲၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကရၢကရီလၢတၢ်တကူၣ်တဖၣ်(လီရၣ်မၤရဲၣ်ဒီး ခဲဒရၣ်ဟၢဘဲး) ဒီး ပှၤဟ့ၣ်ကူၣ်တၢ်လၢတၢ်အိၣ်စလိၣ်(Oslo)ဟံၣ်ဂ့ၢ်ဖိး(Hege Mørk)လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲအယိန့ၣ်လီၤ.

Prasant Naik

ထံကီၢ်ပူၤန့ၣ်တၢ်

လၢမၤရဲး ၂၀၁၇

တၢ်ကတိၤလၢညါ

တၢ်လိၤကတၢၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပံာ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိၤကတၢၢ်အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်တၢ်လၢအဒိၣ်ပံာ်ယိတၢ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်လၢတၢ်အကျိၤအကျဲၤအံၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်အမိၢ်ပုၤ, တၢ်တၢ်လၢကတၢၢ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်ဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်အခွဲးအယၢ်ဆူပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်လၢအလီၤပလီၢ်ဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်လၢကယုကတၢၢ်လၢတၢ်ကလိၤကတၢၢ်အဂီၢ်ဒီး နးသ့ထီၣ်ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအဆိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒ်သိးကယုကတၢၢ်အသဲသ့ၣ်လၢညါဟ့ၣ်ယိဒီးဟံၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အကျိၤအကျဲၤအံၤပျီၤလၢတၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်အဂ့ၢ်ကကဲထီၣ်သးန့ၣ်တၢ်လၢကတၢၢ်အခါးဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢအမၤအသးနီၢ်နီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပံာ်လိၤကတၢၢ်အကျိၤအကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖဲထီၣ်မၤထီၣ်အီၤလၢညါပူၤကွၢ်အန့ၣ်သၢဆဲးဆူအဖီခိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်တဘျုးကီၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၤကတၢၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်န့ၣ် ကတၢၢ်ကတၢၢ်န့ၣ်ပံာ်စၢၤကဲကျဲၤတဘျီလၢတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤအဂီၢ်တၢ်တီၢ်လီၤ, ဒီးန့ၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်အသးလၢလိၣ်ဘၣ်ခဲလၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအဆိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒ်သိးကယုအိၣ်ဒီးတၢ်ပၤဆူရဲၣ်ကျဲၤတၢ်လၢအသဲသ့ၣ်အထူအထံးအတၢ်လီၤအဖီမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဒီးဒ်သိးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါလၢအသဲသ့ၣ်အတၢ်လီၤမၤအပူၤခိၣ်ဖျိတၢ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်မၤန့ၣ်ပံာ်စၢၤတၢ်လၢတၢ်လိၤကတၢၢ်လၢအလၢအလီၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်အကျိၤအကျဲၤတဖၣ်အံၤကတၢၢ်ကတၢၢ်ပံာ်စၢၤတၢ်အခိၣ်ပညိၣ်ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအဆိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒ်သိးကယုလၢအယုဆူထံးတဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်စံးတၢ်နီၢ်ကတၢၢ်လၢကန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤမုၢ်သးအလၢအပုၤလၢအသဲသ့ၣ်ပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖဲအခွဲးအယၢ်သဘျုးအဂီၢ်လီၤအိၣ်တၢ်လၢအသဲသ့ၣ်ဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Displacement Solutions ဒီး **NRC**ဘၣ်ထွဲလိၢ်အသးတၢ်လံၤတၢ်ဂဲၤပျီၤကျဲးစး လၢတၢ်လိၤကတၢၢ်အဂီၢ်လၢထံၣ်ကီၢ်တဘျုးဘၣ်အပူၤအိၣ်ဒ်ဒ်လဲၣ်အန့ၣ်ခဲဆဲးအဘျီလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အသဲသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်တၢ်ဂံၢ်ဒ်သိးကန့ၢ်အဘျုးလၢတၢ်န့ၢ်အိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်သဘံၣ်ဘျီဝံၤအလီၢ်ခဲတၢ်လိၤကတၢၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလၢကန့ၢ်တၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒီးအဂီၢ်သကိးဒီးတၢ်ယုကတၢၢ်လၢတၢ်ကလိၤကတၢၢ်အဂီၢ် ဒ်သိးကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလၢကန့ၢ်တၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒီးအဂီၢ်သကိးဒီးတၢ်ယုကတၢၢ်လၢတၢ်ကလိၤကတၢၢ်အဂီၢ်လၢကမၤဘၣ်လိၢ်တၢ်ဆူကတၢၢ်လၢအသးဒ်ဒ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်လၢကီၢ်ပယိတဖၣ်အတၢ်ကတၢၢ်ကတၢၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အကီၢ်ဒိၣ်တနီၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ထံၣ်ကီၢ်ဒီးဘၣ်ညါအတၢ်လိၤကတၢၢ်အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်အိၣ်ဒ်ဒ်လၢ အလီၢ်ဒ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.လၢအိးကထိဘၣ် ၁၅သိ, ၂၀၁၅ ထံၣ်ကီၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပတၢ်တၢ်ခးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံၤ,အဆၢဖီ ၁(၀၀)အပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တဘျုးဘၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်အခါထံၣ်ဖီကီၢ်ဖီအတၢ်စုးကါဟံၣ်ခိၣ်သန့, အဆၢဒိၣ် ၆ အပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပၤဆူန့ၣ်ကျဲၤန့ၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးမ့ၢ်တၢ်လိၤကတၢၢ်အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်မၤအသးသ့ ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါတၢ်န့ၣ်အိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတၢ်ဖီပုၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ယုကတၢၢ်သ့ၣ်ညါသမံၤမိးကဒါကတၢၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤကမံးတၢ်လၢစံးလီၤတဖၣ်ဒီးဟံၣ်ခိၣ်အဂၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၢ်ဖီန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်ဒ်သိးကဟံးထီၣ်ဖီထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တနီၤလၢဘၣ်ယးဒီး တၢ်ကယုကတၢၢ်လၢတၢ်ကလိၤကတၢၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တနီၤလၢဘၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ဒီးထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤNGOsတနီၤန့ၣ်အံၤကတၢၢ်စၢၤတၢ်လၢတၢ်ကဟုကယၢ်အိၣ်ပုၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအဆိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ဒ်သိးကယုတၢ်စုၤစုၤလၢဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိၣ်အီၤခိၣ်ဖျါပုၤဟံးန့ၢ်အသဲသ့ၣ်အစုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်ဖဲပုၤဘၣ်အသးလၢညါခါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ဂဲၤပျီၤကျဲးစး ထုးဂံၢ်ထုးဘၣ်အံၤန့ၢ်ကျဲးတၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢအိးကထိဘၣ်ဒီးလၢဒိၣ်စုဘၣ် ၂၀၁၆အပူၤန့ၣ်NRCစးထီၣ်မၤကွၢ်တၢ်ယုတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢပီၢ်ထွဲလိၢ်အခဲတမံၤဘၣ်တမံၤလၢဂ့ၢ်တကူၣ်လၢကမၤလီၢ်တၢ်တၢ်လိၢ်လၢကဘၣ်အိၣ်ထွဲတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ကမ့ၢ်ကရၢကရီၤလၢကတီၢ်ခိၣ်ရဲၣ်တၢ်ကတီၢ်စၢၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်လိၤကတၢၢ်လၢကီၢ်ပယိအပူၤတၢ်ယုထၢခဲလၢလၢကဲထီၣ်သ့တဖၣ်န့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဘၣ်ခဲန့ၣ်လီၤ. လၢဖုၤဘျုးအါရဲၣ် ၂၀၁၇အပူၤန့ၣ်

Displacement Solutionsဒီး **NRC**ထုးထီၣ်ရၤလီၤတၢ်ဟံးဖျါတၢ်အဂ့ၢ်လၢအခါးတခါလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်လိၤကတၢၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢကီၢ်ပယိအပူၤ,ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အခိၣ်တီၢ်မ့ၢ်ပံာ် “ခိၣ်ခါဆူညါလၢကီၢ်ပယိအတၢ်လိၤကတၢၢ်အတၢ်လၢကျဲးသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ယုတၢ်ဖိးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအဂၢၢ်ကျဲၤ, ထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤဒီးဘၣ်ညါမၤယုမၤဖိးလိးကတၢၢ်ဒီးမုၢ်ကျိၤပဲၤကွၢ်တၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပုၤတၢ်ဘိၣ်တၢ်ညါခိၣ်ဖျါ တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်ဖိးမံၤလိၢ်သးလၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိၤကတၢၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢပုၤကိးဂၤဒီးမၤန့ၢ်သ့အဂီၢ်”န့ၣ်လီၤ. ဟံးဖျါထီၣ်အဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤလၢတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်ဖိးမံၤလိၢ်သးတၢ်ဟံးဖျါဖုၤလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်လိၤကတၢၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢကီၢ်ပယိအပူၤန့ၣ်အသိးဟ့ၣ်ထီၣ်စုၢ်ကိးတၢ်ဟံးဖျါလၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢကမၤတမံၤဘၣ်တမံၤလၢဘၣ်ယးဒီးမုၢ်သ့တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်လိၤကတၢၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤဆူထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤဒီးဘၣ်ညါအပူၤ, သဲးလၢကထီၣ်ဘးလၢတၢ်အထီတၢ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျဲၤအကပူၤလၢပုၤကိးဂၤဒီးမၤန့ၢ်ညီၣ်ယုဒီး တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်နီၤဖးဝဲဖးတန့ၢ်လၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်ယုကတၢၢ်လၢတၢ်ကလိၤကတၢၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တန့်ကျဆံသန့အသးလတ်ထုးဂံထုးဘါအံအဖိခိဦး စူးကါဝဲတံသံကွဲဒီးတံစံးဆာလံအဆီအကွဲအဂီလ၊ ကတံကတီးန့ဟံစါ တံကတီးလုညါဖုခိခိလတ်ဂုမိပုတနီလုဘဉ်ယးဒီးတံလိးကွဲတံအဂုအကျါအကျဲ လုအိဦးတံသိတံသီလုဟိခိခိဘဉ်သဲ စးအတံသံကွဲလတ်လိးကွဲတံအဖိခိဦးမုတံလိးကွဲတံန့ဘဉ်တံမလွဲအီလု

ကီပယီအပူဒ်လဲဉ် ဒီးတံလီဖျိမိပုလုထံလီကီပူတံဂါလီထံသးအလုအလုလတ်လိးကွဲတံလုထံကီအပူဒီးတံဘဉ်ဘျးဘဉ်ဒါ ကတံလုဟိခိခိဘဉ်အပတီးအဖိသဲစးအဘဉ်စါဒ်လဲဉ်န့လီ. တန့်ကျဆံဘဉ်တံသးကျဲကတံကတီးအီဒ်သီးကဘဉ်တံစူး ကါအီလုပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအယုဆုထံဂါကီဂါဒီးပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူတံဖဉ်ဒီးအဝဲသ့အခါစးတဖဉ်အယီ ကတံကတီးန့ဝဲတံလုအညီ,တန့်ကျလုနီပုညီလုပုယုထီတံသုတဖဉ်အဂီလုဘဉ်ယးဒီးတံသိတံသီအခိထံလတ်လိးကွဲ အဂီ, ဝဲလုတံထီခိခိဘဉ်တံမအီလုထံကီအဂါတဖဉ်ဒီး တံမအကျါအကျဲအါဘိတဖဉ်ဘဉ်တံဒုးအိထီအီဒ် သီးကသုယုကွဲတံအကျါအကျဲလုလုလီမဟံယီ

တံအိဆိးလီ,ဟိခိခိဒီးတံစုလီခိခိတဖဉ်အဂီန့လီ.တန့်ကျဆံမလဲထီတံဖျါဆုဆုလုမုဝဲခါခါပုဘဉ် ကီဘဉ်လဲလုအယုဆုထံဂါကီဂါဒီးပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူတံဖဉ်အဂီတံမဂုထီကွဲတံလုဘျးနီနီလုအဒိ န့သ့ဘဉ်ယးဒီးဟံယီတံအိဆိးလီ,ဟိခိခိဒီးတံစုလီခိခိအဂီအိဝဲတနီအယီဒီးလတ်န့အဂီအဝဲသ့အတံအါလီအီ လီလုတံဂုဒ်အံအသီးန့ကမုဝဲတံအခိအမုလုအဒုးလိထီဖးထီတံဆိထွဲလုအမုဒ်သီးတံမဂုထီတံလုအိဒီး တံလိးကွဲတံန့လီ.

တန့်ကျဆံလဲလုယုညါတံအဒိအတံလတ်သးလီသးကျဲအဂု ဝဲလုပုလုဘဉ်ဒီလုဘဉ်တံမအုအီလုကသုးကွဲအသးလု အဝဲသ့အဟံယီဒီးဟိခိခိမုလုအကတံလတ်ဘဉ်မအသးတဖဉ်န့အိဝဲဒ်လုအဝဲသ့အတံပအု ရဲကျဲတံအဖိခိဒ်အမုတံဂုလီဆိသီးတံထီဒါသဘံဘဉ်လိသးလုစကဝဲ,တံမအါမုဒ်အဒိအယီမုတံမုတံလဲလုအလုမု တရီတပုဟိခိခိဖိစူးယံလုအမုဟိခိခိဘဉ်တံဟံန့အီလုထံကီပုန့မိန့ကမိတဖဉ်လုတံအိဒီးအဂုအကျါဝဲလုသဲစးအကျိ အကျဲတဖဉ်တဖိထွဲထီသးအခါ,ဝဲလုတံဘဉ်လိးကွဲတံန့တဘဉ်တံမန့အီအခါဒီးဝဲလုပုလုဘဉ်တံမအုအီဒ်သီးကယုဖျး ကွဲဝဲလုအဝဲသ့အဟံယီတဖဉ်အခါန့အဝဲသ့ကစံးနီနီလုတံယုကွဲတံဒ်သီးကဒီးန့ကွဲအဝဲသ့အတံတဖဉ်တဘျီလုလဲလု အဝဲသ့ကလုဘဉ်လု တံအံပုဖျးဒီးတံဘဉ်ယီဒီးအိဝဲပုလုဝဲလုအဝဲသ့ကကွဲကဒါကွဲန့လီ.

မုလဲလုလတ်န့ကျဆံကမုညီထီအါထီတံနီပုလုတံလိးကွဲတံဆိကမိတံဟံသးလုပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအယုဆုထံဂါကီဂါ ဒီးပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူလုကီပယီတဖဉ်ဒီး ကတံခိရဲဝဲတံမဂုထီတံထီဘိလု တံလိးကွဲတံထီအိဖျါလုပုကီးဂါဒီးအဂီပိထွဲဒီးခါတံဂုလုတံယုကွဲတံနီဖးဝဲဖးတန့လုဘဉ်ယးဒီးအဝဲသ့လုညါဟံယီ ဒီးဟိခိခိတဖဉ်န့လီ.မိဖျိတံဟုထီတံကွဲတံဖးလုဘဉ်ယးဒီးသဲစးလုပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအယုဆု ထံဂါကီဂါဒီးပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူတံဖဉ်အဂီဘဉ်ယးဒီးတံအိဖျါအါမးလတ်လိးကွဲအဂီတံသံကွဲတဖဉ်အဖိ ယိ,တန့်ကျအလုအံကမုစါပုလုယုကွဲလုကကွဲကဒါကွဲအဝဲသ့ဟံယီတံအဂီကအိဘဉ်တံအလီအကျဲလုအဂု ကတံဒ်သီးကစံးသပုလုလုအဝဲသ့အဖိသဲစးလုဟံယီတံအိဆိးလီ,ဟိခိခိဒီးတံစုလီခိခိလတ်လိးကွဲအစူးအယံဒီးကမုအါ ထီတံအစူးအယံလုကသးစုဘဉ်လုတံတံလီလုတံအိဆိးလီအယီန့လီ.

တံသိတံသီမိပု,၂၁လုPinheiroတံသိတံသီမိပုအပု-ပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအယုဆုထံဂါကီဂါဒီးပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူတံဖဉ်ကီးဂါ ဒီးကကုမုန့ကွဲအဝဲသ့ဟံယီတံအိဆိးလီ,ဟိခိခိဒီး/မုတံမုတံစုလီခိခိတံခါလုတံဂုတံကျဲတံအိအပုဘဉ် တံဟံန့အီလုပုဒ်မိခိကမိတံတဖဉ်မုတံမုလုတံအိဒီးတံတံတံလီအတံဖိသဲစးအပူ,မုတံမုတံကဘဉ်လိးကွဲလုကျဲစုလုဟံယီတံအိဆိးလီ,ဟိခိ ခိဒီး/မုတံမုတံစုလီခိခိတံခါအဂီလုနီနီတံတံသုတဘဉ်လုတံကကွဲမုန့ကွဲမုလုတံမိခိလီအါလီလုပုမိညီကွဲကရုလုအဆိသဘျီဒီးတကွဲဝဲ င်တံ

တံဂီ-ပုဘဉ်ကီဘဉ်လဲလုအဆိလုထံလီကီပူဖိသုတဖဉ်လုကွဲကီခိ,ကီပယီလု NRC-Japeen

တၢ်သံကွၢ်ဒီးတၢ်စံးဆၢတဖၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤ

တၢ်သံကွၢ် : ဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်တၢ်သဘျူတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်

တၢ်စံးဆၢ-ဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်တၢ်သဘျူတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်ဒၣ်ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်အတၢ်သဘျူလၢဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤသ့ၣ်ညါနီၣ်အိၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်,ဟီၣ်ကဝီၤလီၤကဝီၤ ဒီးထံလီၤကီၢ်ပှၤသဲးတၢ်မၤအတၢ်ကီၢ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖဲကၤဒါက့ၤလၢပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်အပတီၤအကါဒိၣ်တဖၣ်အဆိၣ်ဒ်အမ့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီးပှၤအခွဲးအယၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်,တၢ်ရူၤလီၤမၤသကိးတၢ် ဒီးတၢ်ဆိးတၢ်လၢတၢ်သဘျူတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်ပနီၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တၢ်သဘျူဖဲလဲၣ်တခါန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢပှၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပှၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပှၤတဖၣ်အဂီၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယုထီၣ်န့ၣ်အိၣ်အါအါလဲၣ်လဲၣ်သက့ၤဆေးဒေးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်,ဟီၣ်ကဝီၤလီၤကဝီၤအပူၤ,ထံလီၤကီၢ်ပှၤဒီးသဲးလၢဘၣ်ထွဲဒီးဟီၣ်ကဝီၤပူၤ,လၢတၢ်ပၤလၢအဖိးသဲးအပူၤဘၣ်ယးဒီးပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်သဲး,ပှၤမၤစၢၤမၤဂ့ၤတၢ်လိၣ်သဲး,ပှၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤအဂီၢ်သဲး, ပှၤတူၢ်ကီၢ်သဲး,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျူသဲးခိၣ်သ့ၣ်သဲးဒီး ကျၢၢ်အဂီၢ်သဲးအပူၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်မၤလဲၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအတၢ်ကီၢ်လၢလီၤပလီၤဒီးထုးသနီၣ်အံၤန့ၣ်အဘျူးအိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအတလဲလိၣ်အသးဒီးဖျါဆုံလၢသုးဘူးအသးလၢဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အခွဲးအယၢ်လီၤဆီတနီၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဃီဆုံအိၣ်ဖျါဆုံဆုံလၢတၢ်ပၤဒ်အံၤတဖၣ်အပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကက့ၤဆူထံကီၢ်တဘျုးဘၣ်အအိၣ်ဖဲလၢအသးအိၣ်ဝဲ,တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်အလၢအလီၤဟံၣ်ဃီ,တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကတီၢ်ယၢ်ကွၢ်တၢ်မၤဆူၣ်လၢတၢ်ဒုးပးထီၣ်ကွၢ်တၢ်,တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတဘျုးတၢ်ဟံးန့ၣ်ကွၢ်ပှၤတဂၤလၢလံၤအတၢ်စုလီၤဟီၣ်ခိၣ်လၢအိၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိတၢ်အိၣ်ဘၣ်အပူၤဘၣ်ဒီးတၢ်ခူသ့ၣ်တၢ်အိၣ်တဒၢအသးဒီးတၢ်ဟံးတၢ်ဟံၣ်ဃီ,တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျူလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပှၤကိးဂၤဒဲး,တၢ်လီၤကိးပူၤဒဲးန့ၣ်အိၣ်ဒီးဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၢ်-ပလီၤ,တန့ၤသၣ်ရံၣ်ကီၢ်ဝဲၣ်လၢ Jose Arraiza (NRC)

တၢ်သံကွၢ် : တၢ်လိးကွၢ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်

တၢ်စံးဆၢ န့ၣ်တၢ်လိးကွၢ်တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူတၢ်အိၣ်အသးလၢတဘျီအိၣ်ဘဲအသးန့ၣ်လီၤ.တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ခိဖျါ
ဟံၣ်ဖျါကွၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ယၢ်အိၣ်လီၤတၢ်ဟံၣ်ခိၣ်တကဝီၤအဂီၢ်မ့တမ့ၢ်ဟံၣ်တဖျါအဂီၢ်ဆူပုၤလၢဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤအိၣ်အဖိးသဲးစးအိၣ်
ဘဲအသးဒီး/မ့တမ့ၢ်အလုၢ်အလၢ်အိၣ်ဘဲအသးအခွဲးအယၢ်လၢတၢ်န့ၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လိးကွၢ်တၢ်န့ၣ်ဘဲအံၤမ့ၢ်ဝဲညီၣ်န့ၣ်တၢ်အကူၢ်အဂီၢ်လၢ
ဘၣ်ယးဒီးထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤလၢထံၣ်ကီၢ်တဖၣ်လၢဟဲထီၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်ဘျီတၢ်မၤအၢၤနးအပူၤ.တမ့ၢ်ထံၣ်ဖိကီၢ်ဖိအနီၢ်ကစၢ်
ဒၣ်ဝဲ(တမ့ၢ်ဒၣ်မိၣ်မြဲၣ်စံၣ်(undemocratic))ပၤထံၣ်ကီၢ်အဆၢကတီၢ်ဒီး တၢ်လဲလိာ်လၢတၢ်အဒိအတၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်အကၢၢ်ဒိဒီးတၢ်အခၢၣ်သးခိၣ်ဘိန့ၣ်ဒီးအမ့ၢ်တၢ်လိးကွၢ်တၢ်အကျါအကျါသန့ကွဲးကျဲးလၢပၤဆူတၢ်လိးကွၢ်န့ၣ်မ့ၢ်သ့စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ
တၢ်သဘံၣ်ဘျီကိးဝဲလၢအဒိအထီၣ်.တၢ်လၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးညီၣ်. ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒါတၢ်အကျါအကျါလၢအမ့ၢ်တၢ်ဒိသိးသိးလၢအမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်အံၤ
လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အထူအထံးအိၣ်ဝဲလဲၣ်ဒီးတၢ်မၤအသးဒ်အံၤကဲထီၣ်အသးတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အပူၤကွဲးတဘျီအန့ၣ်တဆံၣ်ဘျီန့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ဘၣ်စၢၤခၢၣ်စးကရၢတဖၣ်.ထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ပုၤခိၣ်ပုၤန့ၣ်တဖၣ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤစၢၤပုၤဂ့ၤဝီ
တၢ်လိာ်ဒီးNGOအပူၤမၤတၢ်ဖိလၢကဝီၤအပူၤတဖၣ်ဒီးပုၤအဂၤလၢမၤတၢ်လၢကဟုၣ်ယၢ်မၤစၢၤမ့တမ့ၢ်ဆိၣ်ထွဲတၢ်လၢမၤအိၣ်သ့မၤဝဲန့ၣ်လၢပုၤ
ဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်န့ၣ်အါထီၣ်ခိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ထံးဂံၢ်ထံး
ဘါလၢကအိၣ်ပုၤတၢ်လၢအဂီၢ်ကျါဒီးသန့အသးလၢတၢ်အခွဲးအယၢ်အစၢတဖၣ်ဆူတၢ်အကူၢ်အဂီၢ်မၤဝဲလၢလၢတၢ်သးလီၤသးကျဲးလၢသန့အ
သးလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိလၢကဆူကွၢ်ဆူအကီၢ်ဒၣ်ဝဲလၢအသးဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တယံၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဆိကမိၣ်လၢတၢ်ဆူကွၢ်ဆူ
အကီၢ်ဒၣ်ဝဲလၢအသးဒၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်န့ၣ်လဲၣ်ထီၣ်ဆူတၢ်ထံၣ်ဆိကမိၣ်လၢအိၣ်ဝဲဒီး ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်
အဂီၢ်တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူပုၤတဂၤအထံၣ်ကီၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူပုၤတဂၤအစ့ၢ်မ့တမ့ၢ်အ
လီၤကဝီၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်အညီဘၣ်.ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဒီးတၢ်စံးသ့ပုၤကဒီးတဘျီလၢတၢ်ပၤဆူရဲၣ်ကျဲးလၢပုၤတဂၤအထူအထံးအဟံ
ၣ်ယီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စု
လီၤခိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကျါအကျါလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးကွၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လဲလိာ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်
စံၣ်စိးတစိးလၢတၢ်ဟံးခိၣ်တၢ်အလီၤအိၣ်သ့ပုၤကတၢ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲးလၢတၢ်သးဝဲလၢမၤစၢၤပုၤဂ့ၤဝီတၢ်လိာ်ခါန့ၣ်
စံးဆၢတၢ်ဆူကွၢ်ဆူအကီၢ်ဒၣ်ဝဲလၢအသးဒၣ်ဝဲပၤလၢတၢ်သးဘူးလၢသန့အသးလၢတၢ်အခွဲးအယၢ်အိၣ်အါလၢကကွၢ်ဆူန့ၣ်ခိၣ်ထီၣ်
အါထီၣ်ဝဲလၢတၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိလၢကမၤန့ၣ်ကွၢ်တၢ်တီၢ်လီၤဒီးတၢ်လိးကွၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကွၢ်တၢ်သဲးစး
လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤ
တဖၣ်လၢအဘဲသ့ၣ်အတၢ်ယုၢ်တၢ်အစၢလၢအကျါအကၢအခါ(မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်.မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤကွၢ်တၢ်လီၤအိၣ်လီၤဆိးမ့တမ့ၢ်
တၢ်ဟံၣ်ဖျါအိၣ်ဆိးယုၢ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤ)န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိးကွၢ်တၢ်အကျါအကျါအံၤအယိးဒုးကဲထီၣ်တၢ်အဘျီသ့နီၢ်လၢကတၢ်တၢ်တၢ်အလုၢ်အလၢဟဲဘဲအသးဒီးတၢ်အဖိးသဲးစးအခိၣ်
ထံးလၢတၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်လီၤပလိာ်သးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သိလၢတဘျီအိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးအီၤလၢတၢ်ပၤအကဝီၤ.တၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်လၢ
အကံၢ်အစိၣ်ဒီးတၢ်လၢနသးကွဲးတန့ၣ်(ဒီးတဘျီဘျီသးကွဲးန့ၣ်)စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးဟံၣ်ခိၣ်တဖၣ်. ဒီးကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်တၢ်အံၤတၢ်ဆူပုၤလၢအ
ဟံးယၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကန့ၣ်ကွၢ်အစုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဝဲလၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်ထံးလၢပုၤအိၣ်ဒီးမိကမိၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လိးကွၢ်တၢ်န့ၣ်
ဟ့ၣ်တၢ်အခွဲးတၢ်လီၤမၤလၢကဲထီၣ်လၢတၢ်ကိတၢ်ခဲမ့ၢ်လၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤကမၣ်အယိးန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ဘိးကဒါကွၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူတဘျီ
တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢသဲးစးအဂီၢ်အကျါန့ၣ်လီၤ.တၢ်သ့ၣ်ညါအၢၣ်လီၤတၢ်လိးကွၢ်အခွဲးအယၢ်အါဘျီဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ကတီၤ
သညါးသပုၤဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်တဘျီလၢအဖိး
သဲးစးလၢမ့ၢ်ဝဲတၢ်တမံၤဂ့ၤလၢကဲထီၣ်အသးလၢအပူၤကွဲးလံၤလၢမ့ၢ်ဝဲမူဒါလၢကဘၣ်မၤဆူပုၤအါဂၤလၢကဟးထီၣ်ကွဲးလၢအဘဲသ့ၣ်
အဟံၣ်ယီၤတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကမၣ်ဒီးတကၢးပျဲးကဲထီၣ်ကဒီးလၢခါဆူညါန့ၣ်ဘၣ်လီၤ.တၢ်အံၤမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤကဒီးတဘျီလၢတၢ်
ဟ့ၣ်ကွဲးအခိၣ်ထံးလၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံၣ်ဂီၢ်ဂီၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်န့ၣ်တ
ကၢးဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်မ့တမ့ၢ်တကြးတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဟးဂီၤနီၢ်တဘျီဘၣ်,လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထဲတမံၤလၢအဘဲသ့ၣ်ဘၣ်

တၢ်မၤဆူၣ်အီၤလၢကဘၣ်ထွဲထီၣ်ကွၢ်လၢဟံၣ်ယီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်အပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. အအံၤဒီးတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤထွဲပနီၤအကတဖၣ်ဖဲန့ၣ်အခါလဲလိာ်အသးတဆိဘၣ်တဆိလၢညီၣ်န့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိအမိၢ်ပုၤလၢအဖိးသဲးဆူတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသိထီၣ်လၢလီၤကဝီၤလီၤတၢ်လၢသဲးဒီးတၢ်အလုၢ်အလၢတၢ်မၤတၢ်အဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤအန့ၣ်ပညိၣ်တၢ်ဖျါဖျါဆုံဆုံဆူတၢ်ဟဲထီၣ်တၢ်အခွဲးအယာ်လီၤတၢ်လၢပုၤလၢဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲးကျဲးအကျါလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အခီပညီၣ်အကတဖၣ်မၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်လိးက့ၤတၢ်အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲကဘၣ်တၢ်သုၣ်ညါအၢၣ်လီၤအီၤလၢတမ့ၢ်ထဲလၢညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပတံၢ်ထီၣ်တၢ်လၢအဖိးသဲးလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်အဂီၢ်ဘၣ်,မ့တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသိထီၣ်လၢတၢ်ဟဲထီၣ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လီၤဆိလၢ အါန့ၣ်ဒီးဘျီၣ်န့ၣ်ထဲဒၣ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်ဒီးညီၣ်န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးတၢ်ဂ့ၤလၢဘၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

ဟ့ၣ်ထီၣ်ပုၤနီၢ်ဂံၢ်လၢအဒိၣ်အအါလၢကီၢ်ပယီၤပုၤလၢယုထံၣ်တၢ်မ့တမ့ၢ်ကယုထံၣ်တၢ်လၢကမၤလိအဝဲသ့ၣ်တၢ်လိးက့ၤအခွဲးအယာ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်မၤအသးလၢခံကတၢ်လၢတၢ်က့ၤကဒါက့ၤဆူအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်အလီၤလၢညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဆိးဝဲဒီးတၢ်အဒိၣ်အထီၣ်လၢန့ၣ်တၢ်သဘံၣ်ဘျီၣ်လၢအိၣ်ဒီးအကီၢ်အစီၤအမးလၢကယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်ခံကပၤလိာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤကမ့ၢ်တၢ်အလီၤအိၣ်ဝဲလၢကဒုးလိာ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်န့ၢ်ပၢ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤအခိၣ်ထံးလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢဒုးကဲထီၣ်တၢ်အကီၢ်အစီၤလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်သဲးဒီးတၢ်အကျါအကျါလၢကဘၣ်မၤအီၤလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ,မၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢမတၤကအိၣ်ဒီးတၢ်အဂ့ၢ်အကျါလၢအ

ကးလၢကယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤကဝီၤတဖၣ်ဖဲလၢ,တၢ်အိၣ်အသးလၢကသမံသမိးက့ၤတၢ်ယုက့ၤတၢ်ဒ်န့ၣ်အသိးဒီးမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤဒ်လဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤလၢပုၤအီၤလၢလၢဆုဆုခါအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံကွၢ် : မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးန့ၣ်တၢ်လီၤအၢၣ်လီၤတၢ်လိးက့ၤအခွဲးအယာ်ခါ

တၢ်စးအါ :မ့ၢ်လီၤ.တကးဒီးဘၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးဒီး,ပုၤတဂၤဒီးတဂၤတူၢ်လီၤန့ၢ်ပၢ်လီၤသးသဲး,ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအယုဆူထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤအဂီၢ်သဲးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တူၢ်ကွီၢ်သဲးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အဖိသဲးဒီးအဂၤအါမးတဖၣ်တူၢ်လီၤအၢၣ်လီၤလၢ တၢ်လိးက့ၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲနီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လိးက့ၤအထူးသနီၣ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်အဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤတခါလၢ၁၉၉၈ တၢ်န့ၣ်ကျဲၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤလၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်အဂီၢ်လၢဟံၣ်ဖျါတၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်သံကွၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤ၂၈ဒီး၂၉^၁အပူၤန့ၣ်လီၤ.လၢအတကပၤန့ၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤမၤစၢၤဝဲဒ်သိးကထီၣ်ပုၤထီၣ်ဝဲၤ

တၢ်ပနီၣ်မိၢ်ပုၤခံခါလၢတၢ်လိးက့ၤအပူၤလၢကမၤအသးလၢခံန့ၣ်လီၤ.တၢ်ခံခါလီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤ အီၤလီၤလၢUNလၢ၂၀၀၅န့ၣ်လီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤအခိၣ်ထံးဒီးတၢ်န့ၣ်ကျဲၣ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အဂီၢ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤက့ၤတၢ်ဒီးတၢ်ဘျီၣ်လီၤက့ၤတၢ်လၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤတရီၤတပၤအါအသိသိဝဲလၢခဲဆူအဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးဒီးပုၤတဂၤဒီးတဂၤတူၢ်လီၤန့ၢ်ပၢ်မၤစၢၤလီၤသးသဲးလၢတၢ်မၤတရီၤတပၤအါအသိသိနးနးကလဲၣ်အဂီၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးအဘျီၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.လံာ်အဆၢနီၢ်ဂံၢ်၁၉လၢလံာ်လၢအကါဒိၣ်ဝဲအံၤအပူၤဟံၣ်ဖျါဝဲတၢ်လိးက့ၤတၢ်ဒ်လၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ. “တၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်ကြးတၢ်မၤအီၤဖဲဒၣ်တဘျီၣ်ဘျီၣ်လၢ မၤဝဲသ့အခါလၢကဟ့ၣ်ကဒါက့ၤ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆူတၢ်အိၣ်အသးအခိၣ်ထံးအိၣ်တဖျါးလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤတရီၤတပၤအါအသိသိဝဲလၢခဲဆူအဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးဒီးမ့တမ့ၢ်ပုၤတဂၤဒီးတဂၤတူၢ်လီၤန့ၢ်ပၢ်မၤစၢၤလီၤသးသဲးလၢတၢ်မၤတရီၤတပၤအါအသိသိနးနးကလဲၣ်အဂီၢ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကဒါက့ၤတၢ်သဘျီၣ်,တၢ်မုၢ်သးလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်,ပုၤအတၢ်မ့ၢ်တၢ်,ဟံၣ်ဖိယီၤအတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤဒီးတၢ်ကဲထီၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိ,တၢ်က့ၤကဒါဆူပုၤတဂၤလၢလၢအိၣ်ဆိးလီၤ,တၢ်မၤန့ၢ်က့ၤတၢ်ဖိးတၢ်မၤဒီးတၢ်မၤန့ၢ်က့ၤတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒ်အလီၤအိၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.”^၂

^၁ တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤ ၂၈-၁. ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ခါလၢအသ့ဝဲဘၣ်ဝဲတဖၣ်အိၣ်ဒီးမူခါအခိၣ်ထံးလၢကဘၣ်မၤဝဲဒီးမူခါအခိၣ်ထံးလၢလီၤဘၣ်ဝဲလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်သးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤန့ၣ်အသိးကသုးကျဲးကျဲးကတၢ်တၢ်တၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါလၢပျဲပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤလၢအသးဒၣ်ဆူအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ယီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၤမ့တမ့ၢ်ကဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤလၢတၢ်လီၤအဂၤလၢထံကီၢ်ပုၤလၢအဝဲဒၣ်အသးဒၣ်ဝဲ,လၢပုၤဖျါဒီးတၢ်ဘၣ်ယီၤဒီးလၢအသုးအသ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ခါဒ်န့ၣ်အသိးတဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးလၢကမၤညီၣ်ထီၣ်တၢ်လၢ ကဟံၣ်ဖျါပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်တဖၣ်အတၢ်က့ၤမ့တမ့ၢ်တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤလီၤအိၣ်ဆိးလီၤ,၂.တၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါလီၤဆီန့ၣ်ကဘၣ်
တၢ်မၤအီၤဒ်သိးကမၤလီၤတၢ်ဝဲလၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်ကိးဂၤဒီးမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤဒီးတၢ်သုးကျဲးပၤဆုၤလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်က့ၤမ့တမ့ၢ်တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးအတၢ်ဟံၣ်ဖျါသးန့ၣ်လီၤ.
တၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤ ၂၉-၁. ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်လၢကကဒါက့ၤဆူအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ယီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဆိးဝဲတဖၣ်မ့တမ့ၢ်ပုၤလၢဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤလၢတၢ်လီၤအဂၤလၢထံကီၢ်ပုၤတဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါမၤလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သုးလီၤသုးကျဲးကျဲးအဂီၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးအခွဲးအယာ်လၢကမၤသကိးတၢ်လၢလၢပုၤဒီးထံးသိးသိးလၢကမၤအမူအရံၤလၢအပတီၢ်ကိးတၢ်ဒီးဒီးကဘၣ်မၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ထံးသိးလၢကမၤအဂီၢ်တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.၂-
ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ခါလၢအသ့ဝဲဘၣ်ဝဲတဖၣ်အိၣ်ဒီးမူခါအခိၣ်ထံးလၢကဘၣ်မၤဝဲဒီးမူခါအခိၣ်ထံးလၢလီၤဘၣ်ဝဲလၢကမၤစၢၤ
ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်လဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတဖၣ်လၢကကဒါက့ၤဆူအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ယီၤဒီး/မ့တမ့ၢ်ကဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤ
တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤလၢတၢ်လီၤအဂၤလၢထံကီၢ်ပုၤဒ်သိးကမၤန့ၢ်က့ၤတၢ်အဟၢလၢကြးဝဲဘၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်အစုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဒီးအီၤ

တၢ်သံကွၢ် : တၢ်လိးကွၢ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒ်သိးသိးခါ

တၢ်စံးအာ ၵတၢ်တၢ်ခိၣ်ဒ်သိးသိးဘၣ်ဆၣ်တၢ်တၢ်ခိၣ်တၢ်ဒ်သိးဘၣ်. Pinheiro အတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢဘၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါအီၤလၢလၢ န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲဒၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ကွၢ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤတၢ်ဂၤမၤန့ၢ်ကွၢ်ဟံၣ်ယီၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အစၢလၢသးအိၣ်ဒီးန့ၢ်လၢတၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲအဂီၢ်ဒီး တၢ်ကဟုကယၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအလီၣ်ဘၣ်ဝဲယၢ်ခိယၢ်ခိယၢ်လၢနီၢ်ခိတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ဝံၤမ့တမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဝံၤအခါ န့ၣ်လီၤ.တၢ်န့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤလၢအထူအထံးထံကီၢ်.ပုၤဘၣ်မ့တမ့ၢ်ခါလၢပၤတၢ်လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ. UN ခၢၣ်စးကရၢ. NGO တဖၣ်မ့တမ့ၢ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤမ့တမ့ၢ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတဖၣ်အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အ ခွဲးအယၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်-လၢပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤအဂီၢ်မ့ၢ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတဖၣ်အ ဂီၢ်မ့ၢ်ပုၤ-တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်အမူအဒါလၢကဘၣ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဘၣ်.တၢ်အံၤတဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်

တီယၢ်တဘၣ်.ဒ်န့ၣ်အသိးလၢန့ၣ်တကပၤစ့ၢ်ကိးတဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤဆူၣ်

ဒ်သိးကလူၤဝဲထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒီး

အဖိးသဲးလၢလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤအယီၤလၢပုၤတၢ်ဂၤနီၢ်ခိအတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်အဖိခိၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤလၢဘၣ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲအီၤ

လၢအဟံၣ်ယီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်လီၢ်လၢအိၣ်ဆိးဝဲဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်ဒ်အံၤအိၣ်လီၤတၢ်ဒ်အဖိးလိာ်သးဒီးသဲးမ့ၢ်သန့ကလၢတၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်န့ၣ်ကဲ

ထီၣ်ဝဲနီၢ်နီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.တၢ်လီၢ်တနီၢ်နီၢ်န့ၣ်တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢကဲထီၣ်တသ့.တၢ်လၢတတူၢ်လီၢ်တၢ်လီၤဘၣ်အီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်လၢ

အတဖိးသဲးလၢတၢ်အိၣ်အသးလၢတၢ်အိၣ်ပျီၤအယီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်မၤပျီၤမၤဖုးလၢကဲထီၣ်သ့အယီၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤတၢ်ဂၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်လိးကွၢ်အခွဲးအ

ယၢ်န့ၣ်နီၢ်ခိမ့တမ့ၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဘၣ်ဆၣ်ဆၢန့ၢ်ဝဲသ့လၢစူးကါအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်လီၤ.လီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢတၢ်ကဲထီၣ်တၢ်

မၤကွၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်အပူၤအံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကတိၤဟံၣ်ဖျါတၢ်ဆၢန့ၢ်လၢပုၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်လိးကွၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်အဂီၢ်.ပုၤလၢဒီးန့ၢ်ဘၣ်အဘျုး

လၢတၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်တဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အီၤလၢကကွၢ်ကဒါကွၢ်အဂီၢ်ဒီးတဘၣ်မၤဆူၣ်အီၤလၢကတူၢ်လီၢ်သီတၢ်အစၢလၢကယုကွၢ်

တၢ်လၢတၢ်ကလိးကွၢ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့တမ့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်အံၤတၢ်လဲလိာ်သးတအိၣ်လၢလၢပုၤပုၤလၢဘၣ်ယးဒီးသဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၢ်-ပုၤဗျၢၣ်.ဗျၢၣ်ဆၣ်.တနီၢ်သရဲၣ်တီၢ်ဒိၣ်လၢ Jose Arraiza (NRC)

တၢ်သံကွၢ် : တၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးအဖိးသဲစးန့ၣ်ကယၢ်ထဲလဲၣ်

တၢ်စးဆၢ : ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးပုၤလၢကီၢ်ပယီၤတဖၣ်နီၣ်ခိၣ်ခိၣ်တၢ်သးလိၤသးကျဲလၢအဝဲသ့ၣ်အထူအထွဲးဟံၣ်ယီၤလၢန့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တနီၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲလဲအန့ၣ်လၢအဆဲးအယီၤပုၤဒ်န့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဖဲယၢ်တၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်ဧၤ.ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်တဘျီတၢ်သးကွၢ်ဟံၣ်စၢၤတခါတၢ်မၤဟးဂီၤလၢပုၤလၢတက့ၤကဒါက့ၤလၢဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်အံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢယုက့ၢ်သ့ၣ်ညါလၢကသုဝဲမၤဝဲတၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ယုသ့ၣ်ညါနီၤဖးတၢ်သပုၤကတၢ်လၢတၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဒီးတၢ်အစၢလၢအကၢအခိးအဘၣ်စၢၤ.တၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်တဘျီတၢ်မၤဘၣ်ဒီးလၢတၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၤက့ၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤတၢ်ယုထၢမၤဝဲဒၣ်ဖဲအသးမ့ၢ်တၢ်လီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ဟံၣ်ဖျိသးအယီၤ.ဒ်လၢအမ့ၢ်ထီၣ်လၢကက့ၤကဒါက့ၤဒီးတဖၣ်မၤကမ့ၢ်တၢ်ခဲလၢခဲဆူလၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်အိၣ်ထံးလၢနီၣ်ခိၣ်ခိၣ်တက့ၤပၤမၤဝဲတန့ၢ်လၢကသုဝဲမၤဝဲတၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်လၢခိဖျိလၢဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘျီန့ၣ်န့ၣ်ဖျိထီၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤဖးလဲၤလၢတၢ်ဆိကတီၢ်မုၢ်နီၣ်မုၢ်သီလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်ထံးလၢတၢ်ယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.လၢကီၢ်အိၣ်ဖရဲးကးကလံၤထံးန့ၣ်တၢ်ယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကက့ၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးစံၣ်ညီၣ်နီၤဖးဝဲလၢဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်တလီၤလီၤလၢဘၣ်တၢ်နီၤဝဲဖးအိၣ်လၢကထုးကွံာ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်လၢကထီၣ်အသးလၢဝဲလၢပုၤလၢ *apartheid* (တၢ်နီၤဝဲဖးတၢ်ဘျီလၢစၢၤသ့ၣ်အတၢ်လီၤဖး) အကတၢ်လၢဝဲလၢဝဲလၢန့ၣ်အဆိအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. **UN** အတၢ်စၢၤအကလုာ်ကလုာ်တခါက့ၤကဒါက့ၤဆူမုၢ်နီၣ်မုၢ်သီလၢလီၤခဲလၢလၢကထီၣ်သ လၢအိၣ်ဒီး
တၢ်တၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်လၢပုၤသးလီၤသ့ၣ်ကျဲပုၤပုၤလဲးစတဖီလၢဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်အိၣ်ထံးလၢနီၣ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်လၢဝဲလၢဝဲလၢဆူမ့ၢ်ညါတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်လိၤပလိာ်အသးဒီးတၢ်လိၤကွၢ်အခွဲးအယၢ်လၢပိာ်ထွဲခိၣ်မ့ၢ်န့ၣ်အတၢ်ပတၢ်ပြုးလၢအဟးဂီၤကွံာ်လၢတၢ်လီၤကဝီၤလၢဝဲလၢဝဲလၢလၢကဒိးခဲလၢဝဲလၢအထီၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢခံကတၢ်န့ၣ်ထံကီၢ်မၤဝဲတန့ၢ်လၢကပတံၤထီၣ်တၢ်ဖဲအသးလၢကဆိကတီၢ်မုၢ်နီၣ်မုၢ်သီလၢကယုက့ၤတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်လၢအိၣ်ဖျိဝဲဂ့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ယုက့ၤဟံၣ်ယီၤတဖၣ်.တၢ်လီၤတဖၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တလဲၤပူၤကွံာ်ဘၣ်မ့ၢ်ဒီးဖဲလၢတလၢကွံာ်အခး.တဘျီဘျီ: ဘၣ်ဒါမ့ၢ်တမ့ၢ်
မုၢ်နီၣ်မုၢ်သီလၢကကြးဝဲဘၣ်ဝဲတၢ်တီယာ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤလၢတၢ်အလီၤလၢတၢ်လိၤကွၢ် အကျိၤအကျဲ
အဖိခိၣ်ဒီးကပၤဆူတၢ်သးလီၤသးကျဲလၢကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ကွံာ်ထံဆဲးန့ၣ်လီၤ.တၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤလၢအဖိးသဲစးအိၣ်ဒီးလၢယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ်လၢကဘၣ်တၢ်နီၤဝဲဖးအိၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံကွၢ် : Pinheiro အတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်

တၢ်စးဆၢ : တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢတၢ်လိၤကွၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤလၢသးလီၤသးကျဲတဖၣ်အဂီၢ်(Pinheiroအတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤတဖၣ်)န့ၣ်ဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤမၤဂၤမၤကျၢၤအီၤကီၢ်စၢၤဖျိ(United Nations)ပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမုၢ်အစိကမိၤကရူၢ်နီၤဖးလၢဒုးဒ်ထီၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးအိၣ်ပုၤပုၤဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်ဝဲလၢဝဲလၢအိၣ်ဒီး. ၂၀၀၅ ခုၣ်ဒီး စးထီၣ်ဖဲန့ၣ်အဝဲန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယၢၤထီၣ်အိၣ်ခဲအံၤခဲအံၤအမ့ၢ်တၢ်မၤအတက့ၢ်အိၣ်အမ့ၢ်လၢလီၤပလိာ်ဒီးထုးသနီၤလၢတၢ်လိၤကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲအံၤဘၣ်တၢ်စုးကါအိၣ်သိးကမၤစၢၤလၢတၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢထံကီၢ်တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသီလၢထံကီၢ်တဘျီးဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အစၢလၢတၢ်အကျိၤအကျဲလၢယံာ်ဝဲန့ၣ်အယီၤလၢဘၣ်တၢ်စးထီၣ်အိၣ်အဆိကတၢ်လၢတၢ်တူၢ်လီၤဆူန့ၣ်ပၤသးလၢပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမုၢ်အစိကမိၤကရူၢ်နီၤဖးတၢ်ဆူန့ၣ်ဝဲလၢဝဲလၢ/ ၂၆ လၢတၢ်လိၤကွၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤအပူၤဝဲလၢဝဲလၢန့ၣ်လီၤ.တၢ်အံၤဘၣ်တၢ်ပိာ်ထွဲအီၤလၢ ၂၀၀၂-၂၀၀၅ လၢတၢ်မၤလိၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢ Paulo Sérgio Pinheiro. ပုၤလီၤဆိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်စိကမိၤလၢကလူၤကွၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်လိၤကွၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂ့ၢ်လၢပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမုၢ်အစိကမိၤကရူၢ်နီၤဖးန့ၣ်လီၤ. Pinheiro တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤတဖၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်ပုၤယုတၢ်ဖိလၢတၢ်လိၤကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်အသိးလၢထံကီၢ်ဒီး UN ဒီးခၢၣ်စးပုၤမၤစၢၤတၢ်အဂၤတဖၣ်ယုာ်ဒီးလံာ်လၢလၢဘၣ်ယးဒီးအဖိးသဲစး. သန့.တၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲ.တၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢမၤကဲထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိၤကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်န့ၣ်အသိးလီၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤသးကျဲတၢ်သန့လီၤတၢ်လီၤဆဲးတၢ်န့ၣ်ကျဲလၢဘၣ်ယးဒီးပကဘၣ်ဒုးမၤသပုၤပုၤလၢတၢ်လိၤကွၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်လၢတၢ်ဂဲၤလီၤမၤတၢ်ဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်တၢ်လိၤကွၢ်သဲစး.တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးသန့တဖၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘျီပုၤဟံၣ်ခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်.တၢ်တူၢ်လီၤနီၤပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်ဟံၣ်စၢၤအသးအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢခံကတၢ်န့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤအံၤကဝီၤဆဲးကဒါက့ၤဝဲတၢ်ကတဲာ်ကတီၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လၢအကျိၤအိၣ်ကတၢ်တနီၤလၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်လိၤကွၢ်သန့တဖၣ်.တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဂဲၤလီၤမၤတၢ်လၢအိၣ်လၢထံကီၢ်လၢအိၣ်ထီၣ်ထီၣ်လၢမ့ၢ်ကီၢ်အိၣ်ဖရဲးန့ၣ်စတဲာ်.ကီၢ်ဘိၣ်စနီၤယၢ်-ကီၢ်ဟၢၣ်စံၣ်ဂိၣ်

ဘုံနု၊ ကိုဘူရဲရဲနု၊ ကိုဘရုနု၊ ကိုကိပ်လဲဘုံယု၊ ကိုစဲးဖရဲး၊ ကိုကွတ်မင်လု၊ ကိုဆဲးရဲး၊ ကိုကိပ်စဘုံ၊ ကိုရဲရဲနု၊ ကိုအံ
ဖရဲးကးဒီးကိုစုတ်တဖန်နုလီ။

Pinheiro အတိုင်းသိတိုက်သိမိတ်တဖန်နု မလဲထီဒီးမညီထီကတောအခွဲအယာလပုတဘက်ကဘက်ခဲဒီးပုလီအိတ်ကမုတဖန်ခဲလု
အဂီဒ်သီး “ကကုမနုကကုမနုအဲသုဟံယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိပ်ဒီး/ မုတမုတဖန်လီခိပ်ခိပ်တခါခါလတဂုတကျိတအိတ်အပူတဘက်
တဟံးနုအီလပုဒ်ခိပ်ခိပ်ကမိတ်တဖန်မုတမုတဖန်ဒီးတတိတ်လီအတဖိးသဲးအပူ” နုလီ။^၁ အဲသုတဖန်ခဲလုတခါမဆူ
ဟံဒ်အဲသုတတိတ်ဟံတကုတဆဲးလုအလီဒီးတပတိတ်တလုအဲသုတတိတ်ဟံမိတ်အပူလုကမမၤစၢဲတလုတယးဒီးထံ
လီကိုပုဒီးထံဂၤ

ကိုဂပုမတဖန်ခဲသီးကဟံပျိတအဖိးသဲးဒီးတသုတဘက်အဂုအကျိလုလုပုလုလုတယးဒီးတလိးကုအခွဲ
အယာလပုတဘက်ကဘက်ခဲဒီးပုလီအိတ်ကမုတဖန်အဂီနုလီ။

တသိတ်တသိမိတ်တဖန်ပတိတ်တလုတအိတ်အသးဖဲလုတသုးလီသုးကျဲနုမုတတိတ်အစၢလုတဖန်အဂီ “လုတ
ဘက်မအီဖဲဒ်ပုအသး” မုတမု “လုတတတိတ်လီအတဖိးသဲးအပူ” နုဘက်ဟးထီကွဲတလုအဲသုလုညါ
ဟံယိတအိတ်ဆိးလီတဖန်၊ ဟိပ်ခိပ်တဖန်၊ တဖန်လီခိပ်ခိပ်တဖန်မုတမုတလီလုညါနုအိတ်ဆိးလီအခါနုလီ။ တဂု
လုတဘက်မအီလုကီပယီအပူအယိသတးဒီးတပနီအံဘက်ယးဒီးပုတဘက်ကဘက်ခဲဒီးပုလီကမုမိတ်ကးဒီးလု
ဘက်တမဆူအီလုကဘက်သုးကွဲအလီမုတမုဘက်နုဒီးဘက်တမဆူအီလုကဟးထီကွဲလုအဲသု “ဟံ
ယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိပ်၊ တဖန်လီခိပ်ခိပ်မုတမုတလီလုညါနုအိတ်ဆိးလီ(…) လုတမုဘက်လုနုဆုတ်တမအသး
မုတမုတအိတ်အသးလုတသုးလီသုးကျဲနုပဟံထီတလုအခိတ်ထံးခိတ်” နုဘက်လီ။

3

ကွတ်သိတ်တသိမိတ်ပု၂ တခွဲတယာလုကအိတ်ဒီးတလိးကဟံယိတအိတ်ဆိးလီဒီးတဖန်လီခိပ်ခိပ်၊ ၂.၁ ပုတဘက်ကဘက်ခဲလုအယုအထံဂၤကိုဂဒီးပုတဘက်ကဘ
က်ခဲလုအအိတ်လုထံလီကိုပုတဖန်ကးဒီးကကုမနုကကုမနုအဲသုဟံယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိပ်ဒီး/ မုတမုတဖန်လီခိပ်ခိပ်တခါခါလတဂုတကျိတအိတ်အပူ
ဘက်

တဟံးနုအီလုပုဒ်ခိပ်ခိပ်ကမိတ်တဖန်မုတမုတဖန်ဒီးတတိတ်လီအတဖိးသဲးအပူ၊ မုတမုတကဘက်လိးကုလုကျိတဖန်ဟံယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိ
ပ်ဒီး/ မုတမုတဖန်လီခိပ်ခိပ်တခါခါအဂီလုနုနုတခိတ်တဘက်လုတကကုမနုကကုမနုလုတဟံယိတအိတ်ဆိးလီအပူလုပုဒ်ညါကွဲလုလုအအိတ်သဘုဒီးတကွဲမဲ
တ်တ၊ ၂.၂ ထံကိုကဘက်ဒီးနုဟံပျိတကကုမနုအဲသုအယာလုတလိးကုလုတဘက်ဟံအီဒ်တမၤဂုတလုသုးလီသုးကျဲအဂီဒီးတဂုမိတ်ပုတကကုမနုက
တတိတ်လီနုလီ။ တခွဲတယာလုတလိးကုနုအိတ်ပျဲဒ်ခိတ်ခွဲတယာလုအီဒ်တဘက်တမဘက်ဒီးမဟးဂီလုပုတဘက်ကဘက်ခဲလုအယုအထံဂၤကိုဂ
ဒီးပုတဘက်ကဘက်ခဲလုအအိတ်လုထံလီကိုပုတဖန်လုကအနီကိုမၤဂုတကမုဂုလုတယးဒီးတလိးကဟံယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိပ်ဒီးတဖန်လီခိပ်ခိပ်နု
လီ။ *Pinheiro* တသိတ်တသိမိတ်တဘက်

တသုညါလုလိအီဒ်တသိတ်တသိမိတ်ပုလုအမုတခွဲတယာလုတယးဒီးတလိးကဟံယိတအိတ်ဆိးလီ၊ ဟိပ်ခိပ်ဒီးတဖန်လီခိပ်ခိပ်တ

ကးတမအီလုတအိတ်

အသးလုတဒီးကုကဒါကုပုလုတသုးလီသုးကျဲလုအဲသုဟံယိတအိတ်ဆိးလီမုတမုတလီလုညါနုအိတ်ဆိးလီအခိတ်ဘက်၊ တခွဲအယာလုအံအိတ်လီ
တံဒ်အမိးလိသးဒီးသဲးမုသနုကလုတကကုမနုနုကထီတဖန်နုနုတဂုကီလီ။ တလီတနုနုတကကုမနုနုကမုတလုလုထီတသု၊ တလုတတု
လိတ်လီဘက်အီမုတမုတလုအတဖိးသဲးလုတအိတ်အသးလုတအိတ်ပျိအယိမုတမုတမုပုမုမုလုလုထီသုအယိဘက်ဆုပုတကလုအိတ်ဒီးတလိးကု
အခွဲအယာနုနုနုမုတကကုမနုကကုမနုအဲသုအနုလုအဲသုလုတခွဲတယာလုတဖန်လီခိပ်ခိပ်အဂီလီ။ လီအီဒ်တလုတလုထီတမၤကွဲလုတဂုအပူ
အံနုနုမုတခွဲတကတိတ်ဟံပျိတအနုလုပုလုအိတ်ဒီးတလိးကုအခွဲအယာတဖန်အဂီ၊ ပုလုဒီးနုဘက်အဘျးလုတခွဲအယာတဖန်အံနုနုတဘက်တမဆူ
အီလုကကုကဒါကုအဂီဒီးတဘက်မဆူအီလုကကုလိတ်သိတ်အစၢလုကယုကုတလုတလိးကုတအဂီနုမုတမုဘက်လုအံတလုလိသးတအိတ်
လုလုပုပုလုတယးဒီးဟိပ်ခိပ်ဒီးဘက်သဲးနုလီ။ လုကီအနုဖရဲးကကလံထံးတလိးကုတလုလဲဒီဖျိအပူနုအီဒ်လုတထံလုအဘက်အစၢလုတကွဲဒ်ဆဲး
အါတမဘက်ကတနုနုမုတခွဲတကကုအဂီလုအကီဒ်လုတလိးကုတအဂီလုပျဲတဘျးအါမးလုကမနုတလိးကုတခွဲအယာတဖန်လုတလိတ်ဘ
က်ခဲလုတလုအဲသုအဟံတဖန်ဒီးဟိပ်ခိပ်တဖန်နုလီ။

တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤအံၤဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခဲလၢၣ်လၢဘၣ်သးလီၤသးကျဲလၢတၢ်သးတအိၣ်အပူၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အစၢလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်မ့တမ့ၢ်ထံလီၤကီၢ်ပူၤစုကဝဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ,တၢ်မၤတရီတပါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်ခဲလၢၣ်ခဲဆွဲၣ်အမ့ၢ်“တၢ်မၤကဆိကွၢ်ကလုာ်န့ၣ်ထၢ”တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤတၢ်ကွီၣ်,တၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်လၢအစၢလၢတၢ်သးလီၤသးကျဲ,တၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအစိကမိၤအယီၤဒီးန့ဆၢၣ်ဒီးပုၤမၤတၢ်တတၢ်တနါတၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဒၣ်တဘျီဘျီလၢပုၤတဂၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ပုၤတဂၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်တၢ်သးကွၢ်အလီၤအကျဲလၢအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်အယီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်တဘၣ်အသးပူၤန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤအံၤနစူးကါအီၤသ့ၣ်သီးတၢ်န့ၣ်ကျဲလၢမ့ၢ်တၢ်မနုၤအဂ့ၢ်ကတၢၢ်လၢတၢ်က့ၤကဒါက့ၤဆူတၢ်အိၣ်သးဒ်လၢညါအကီၢ်န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်တၢ်လိးက့ၤအခွဲးအယၢ်လၢပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပုၤလၢသးလီၤသးကျဲကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်လၢလီၤမၤဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဘိးကဒါက့ၤန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤတယုသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဖးတၢ်လီၤဆိလၢအမံၤအသၣ်အကရူၢ်လၢပုၤလၢဘၣ်သးလီၤသးကျဲအကျါလၢကဟံၣ်ဖျါအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိးက့ၤအခွဲးအယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.ဒီးတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤဖဲလၢတၢ်သးလီၤသးကျဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးအက့ၢ်အဂီၢ်အကလုာ်ကလုာ်အါမးန့ၣ်လီၤ.လၢခံကတၢၢ်န့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤအံၤဟံးန့ၢ်တၢ်ထံၣ်လၢတမ့ၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ,တၢ်မၤတရီတပါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်,တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်ကျဲတဖၣ်တမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးန့ဆၢၣ်ဒီးအတၢ်မၤတတၢ်တနါတၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ခိၣ်လၢတၢ်အဂ့ၢ်အကျါတဖၣ်လၢအဘၣ်တၢ်မၤတီၢ်မၤလီၤအီၤအဖီခိၣ်လၢတၢ်လီၤပလီၤဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီအဖိးသဲးလၢတၢ်တဘၣ်အသးမ့တမ့ၢ်တၢ်တတီတလီၤလၢမၤန့ၣ်ဝဲ.ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအစိကမိၤအိၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤဟးဂီၢ်ဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သက့ၤဆးဒးလၢပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ကမၤဝဲဆူညါလၢကဟံးယၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အဂ့ၢ်အကျါလၢအိၣ်ဂၢၢ်အိၣ်ကျဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲး,သန့ဒီး တၢ်မၤအဂ့ၢ်ကတၢၢ်လၢအအိၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤသ့ၣ်ညါကွၢ်နီၣ်န့ဆၢၣ်အခိၣ်ထံးလၢတၢ်လိးက့ၤဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ပညိၣ်မိၢ်ပုၤလၢထံကီၢ်တဖၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အဝါဒီးလၢခံကတၢၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်အခိၣ်ထံးတၢ်ဂၢၢ်တၢ်ကျဲလၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤပလီၤဒီးထူးသနီၣ်အပတီၢ်အကါဒိၣ်အံၤအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤ ၂၃ဘီလၢဘၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလၢအီၤဒ်လၢအကလုာ်အသီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤ၁-တၢ်တိၣ်ဟံတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးလၢအလဲၤဒီးတၢ်ပတံထီၣ်တၢ်,

တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤ၂-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်,

တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၣ်ပုၤ၃-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်မဲၣ်တၢ်,

တၢ်ဂီၢ်-ဖိအိၣ်ကိ,ပလိကီၢ်ဆၢ,တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဒိၣ်လၢ Jose Arraiza (NRC)

တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဒ်သီးသီးလၢပိၣ်ခွါဒီးပိၣ်မုၢ်အဘၣ်စၢၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကဟုၣ်ကယၢ်တၢ်အိၣ်ပွဲၤလၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲး,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ခူသုၣ်ဒီးတၢ်ပးကဲဟံၣ်ဖိယိဖိ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သုၣ်မုၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်ဒီးဟံၣ်လၢအဂ့ၤအဘၣ်,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သဘူလၢတၢ်ဟူးဂဲၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၀-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်က့ၤက့ၤလၢအသးဒၣ်ဝဲလၢတၢ်ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဒီးအသုးအသုၣ်လၢကပိၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၁-တၢ်အိၣ်ဘၣ်လိၣ်ဖိယုၤလိၣ်သးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်.ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်လိၣ်ဘၣ်
 သဲစးဒီးတၢ်အပတီၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးအိၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၂-ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျဲးအကပူၤ.တၢ်ကရၢကရိၣ်ဒီးတၢ်မၤအကျဲးအကျဲး,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၃-ဒီးန့ၢ်မၤန့ၢ်သုၣ်လၢတၢ်ယုၤက့ၤတၢ်လိၣ်က့ၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျဲးအကပူၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၄-အိၣ်ဒီးတၢ်ယုၤလိၣ်သကိးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢဘၣ်အတီၢ်ပူၤဒီး မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်တံၢ်လီၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၅-ဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်,ဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယၢ်ဒီးလံာ်တီၢ်လံာ်မိ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၆-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤလၢဒီးလဲဟံၣ်ဒီးပုၤလၢတၢ်အိၣ်ဒီးဟံၣ်,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၇-ပုၤလၢတၢ်မ့ၢ်ပုၤအခိၣ်ထံးတကၤလၢအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်ပူၤ,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၈-တၢ်ထီၣ်နီၣ်ထီၣ်ယၢ်တၢ်လၢအဖိးသဲစး,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၁၉-တြီယာ်သဲစးလၢဘၣ်တၢ်မၤအိၤလၢပုၤဒိၣ်စိဒိကမိၤအသးဒၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကွၢ်မံၤနီၤဝဲဖးတၢ်,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၂၀-မၤလၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်က့ၤတၢ်လိၣ်က့ၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဖၣ်,
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၂၁-တၢ်လိၣ်က့ၤတၢ်လၢကျိၣ်စု(ဟ့ၣ်စုအိၣ်လိး),
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၂၂-မူၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ပုၤအတၢ်ဝၢၤဒီး
 တာသိပ်တာသိမိပုၤၵ ၂၃-တၢ်ကတိၤကျိၣ်ထံးတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံကွၢ် :Pinheiro အတၢ်သိပ်တာသိမိပုၤတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တြးဝဲဘၣ်ဝဲဒီးကီၢ်ပယိၤခါ

တၢ်စံးအၢ :မုၢ်ဝဲလီၤ.တၢ်သံကွၢ်လၢတၢ်လိၣ်က့ၤဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်,ဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲလၢပုၤဒိၣ်ကနၣ်တၢ်လၢအိၣ်ဒီး
 သုၣ်ညါဝဲတဖၣ်အါထီၣ်ဝဲသက့ၤအသးဒးလၢပူၤကွံာ်တဘျုးန့ၣ်အတီၢ်ပူၤလၢကီၢ်ပယိၤဒီးဘၣ်ညါဒ်အမ့ၢ်ထံကီၢ်လၢအလဲအလဲလၢကဟံၣ်ဖိၣ်အ
 သးလၢဒိၣ်ခိၣ်ခိၣ်(ထံကီၢ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအိၤလၢပုၤဒိၣ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိယုၤထၢ)အတၢ်မၤန့ၢ်လၢတၢ်ယၢ်ဒ်ဘၣ်အပူၤဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်လဲလိ
 ဝဲအသးန့ၣ်လီၤ.လံာ်အဆၢၤ၈၀လၢ၂၀၁၆န့ၣ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်စုးကါဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်သန့အန့ၣ်တဘျုးစးသုၣ်ပုၤဝဲလၢ“တၢ်မၤအသးလၢညါလၢလ
 ဝဲန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်စိၣ်ထီၣ်အိၤဖဲလၢတၢ်ဆုၢ်န့ၣ်လၢတၢ်ယုၤသုၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး.တၢ်ဒုးဒိၣ်ထီၣ်တၢ်သုတၢ်ဘၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ.တၢ်ကူၣ်
 ဘၣ်ကူၣ်သုတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးဒီးတၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖးလီၤတၢ်ကူၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤဆိအိၤတဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤအိၤ....န့ၣ်လိတၢ်ယုၤထံၣ်သုၣ်ညါတၢ်လီ
 ၁တၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်မၤအကျဲးအကျဲးလၢအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ယိလၢပုၤတၢ်ဂ့ၢ်စုၣ်အဂီၢ်.ဟံၣ်ယိဒီးပုၤ
 ကဝၢၤလၢကဘၣ်ထွဲးထီၣ်ကွံာ်တၢ်လီၤလၢအဝဲသုၣ်လၢညါခါအိၣ်ဆိးလီၢ်မ့ၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အိၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်
 လၢအတဖိသဲစး.ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်,န့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်တတၢ်တနီၤမၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အဂၢၤအယိန့ၣ်လီၤ.လံာ်အဆၢၤ၃၈ဒီး၃၉ဟံၣ်ဖျါထီၣ်
 ဝဲအုၣ်ညါခါဖျါ“(၃၈)ဖဲလၢတၢ်သုးကျဲးကတၢ်တၢ်ကဆၢအုၣ်တၢ်လီၤအဂၢၤ.တၢ်လိၣ်က့ၤကျိၣ်စု.မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဒီးလိၣ်က့ၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢဘၣ်
 ယးဒီးအိၤလၢအိၣ်ဒီးအစၢၤမၤမၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢအဘျုးအိၣ်ဒီးအုၣ်တၢ်လီၤအဂၢၤဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အိၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်
 ဝဲလၢတၢ်တတိၤတလီၤအပူၤမ့ၢ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲးမ့ၢ်လၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်အယိဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်ဟူးတၢ်မၤအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢအုၣ်

နှစ်ကီပယီအံ့မုတ်ပနီတခါလၢ၂၀၁၂နံၣ်အၣ်စံၣ်ယဲၣ်(ASEAN)တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲး
အယၢ်အဂီၢ်လၢသ့ၣ်ညါအၢၣ်လီၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢဘၣ်ယးဝဲဒ်အမုၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
ကမၤဂ့ၤက့ၤတၢ်လၢအဘျးအိၣ်နီၢ်နီၢ်နီၢ်လီၤ. ဖဲလၢပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအကလုာ်ကလုာ်လၢပၤကီၢ်ပယီၤစံၣ်ညါအၢၣ်လီၤဝဲဒ်သိးတူၢ်လိာ်တၢ်လီၤ
ဘၣ်အီၤလၢတၢ်ထီၣ်တၢ်ဒုးအသီလၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်ဒ်သိးကနီၤဖးဝဲဒ်တၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ဂ့ၤဂ့ၤအါမး
လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢကယုၤက့ၤတၢ်လိးက့ၤလၢထံကီၢ်အပူၤမုၢ်သန့က့ၤန့ၣ်ဒီးတၢ်အန့ၣ်အၢၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ
ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၢ်နီၢ်နီၢ်နီၢ်ကမိၤတဖၣ်မုၢ်ဂ့ၤတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤမုၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲၤအကါဒိၣ်န့ၣ်န့ၣ်က့ၤထံၣ်သ့စ့ၢ်ကိးလၢထံ
ဂၤကီၢ်ဂၤအတၢ်က့ၢ်အၢၣ်မဲၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တူၢ်လိာ်တၢ်လီၤဘၣ်အီၤလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအလီၤကံၤန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်အမံၤအသၣ်အစရီၤလၢထံကီၢ်ဒ်အံၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤဆီအါန့ၢ်ဒ်ညါန့ၢ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးထံကီၢ်တဖၣ်မုၢ်ဝဲကီၢ်အၣ်ဖဲကဲၣ်န့ၣ်စတဲၣ်.ကီၢ်အၣ်ဘနံၤ
၁.ကီၢ်အၣ်မုနံၤ.ကီၢ်အၣ်စဘၣ်က့ၤ.ကီၢ်ဘိးစနံၤ-ကီၢ်ဟံးဝဲဒ်ကိၤဘနံၤ.ကီၢ်ဘၣ်ကါရံၤ.ကီၢ်ကိၣ်လၢၣ်ဘံၤ.
ကီၢ်အံးစတိၣ်နံၤ.ကီၢ်ကျိၣ်ကျိၣ်ယၣ်.ကီၢ်ကွဲးမနံၤ. ကီၢ်အိၣ်ရဲး. ကီၢ်ကိၣ်စိၣ်ဘိၣ်. ကီၢ်ရိၣ်မုနံၤ. ကီၢ်ရဲၣ်ဒၣ်.
ကီၢ်အၣ်ဖဲကဲၣ်ကလံၤထံး.ကီၢ်အၣ်ဒ်ကလံၤထံး.ကီၢ်ထီၣ်ကွဲးကွဲးစတဲၣ်ဒီးထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ထံၣ်ကီၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်လဲ
လိာ်သးဒီးတၢ်ယုတၢ်မိးတၢ်အကျါအကျဲလၢထံကီၢ်ရဲၣ်လီၤအပူၤန့ၣ်ပၤဆုၢ်ဝဲဒ်သိးကသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤစၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူဒါအစိကမိၤကရူၢ်လၢအစိ
ဆုၢ်ဒီးတၢ်မိၢ်ပုၤအဂၤတဖၣ်(လၢအိၣ်ဒီးကသ့ၣ်လီၤတၢ်စံၣ်ညါအၢၣ်လီၤမိၢ်ပုၤတဖၣ်လၢအးလီၤတၢ်လၢကမၤတၢ်စံၣ်ညါအၢၣ်လီၤလၢအစၢၤယၢ်
လိာ်သး.)ဟံၣ်လီၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤလၢကသုးကျဲၤမၤစၢၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢပုၤက့ၤကဒါက့ၤတဖၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤအဂီၢ်.ကယုၤက့ၤတၢ်ဒီးက
က့ၤအိၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ယီၤညါခိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ဒီးတၢ်လၢအအိၣ်ဂၢ်အိၣ်ကျဲၤထဲတမံၤမိၤဒ်ကီၢ်ပယီၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးကဆုၢ်တၢ်အံၤဒ်အမု
ၢ်တၢ်ယုထၢတခါလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံက့ၢ် : မုၢ်ကီၢ်ပယီၤအသဲးန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လိးက့ၤတၢ်အခွဲးအယၢ်ခါ

တၢ်စံးအါ : ၂၀၀၈န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျးသဲးခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးဖျါဖျါဆုၢ်ဆုၢ်လၢတၢ်တူၢ်လိာ်အၢၣ်လီၤတၢ်
လိးက့ၤအခွဲးအယၢ်အဂီၢ်မုတမုၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဖိမဲလိာ်သးတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢဟံၣ်ယီၤအိၣ်ဆိးလီၤလၢအဘၣ်အတီၢ်မုတမုၢ်လၢအဟဲတကဲ
ကဲအခွဲးအယၢ်လၢတၢ်အိၣ်ပျီၤလၢတၢ်လီၤတပူၤမုတမုၢ်တၢ်တြီၤတၢ်မၤဆူၣ်လၢတၢ်ဒုးဟးထီၣ်ကွဲၣ်မုတမုၢ်
တၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤန့ၣ်အသိးဘၣ်ဆၣ်အဝဲအိၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်လိာ်အၢၣ်လီၤတၢ်ကဲထီၣ်တမံၤဘၣ်တမံၤလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.
ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်အသးကံၢ်ပူၤတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယီၤအဘျးအိၣ်ကသ့ၣ်လၢတၢ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိတၢ်သ့ၣ်လီၤလၢ
ကလူၢ်ဖိာ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လိးက့ၤအကဝၢကဝီၤလၢထံကီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်အသးကံၢ်ပူၤန့ၣ်တၢ်
အံၤန့ၣ်အဘျးအိၣ်လၢကသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်တၢ်ကျဲၤအဆၢဖိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျးသဲးခိၣ်သ့ၣ်အပူၤလၢတၢ်ကွဲးနီၣ်အီၤလၢ “ ကီၢ်စၢဖိၣ်-၁.(က)ပု
၁.တၢ်လၢခံကတၢ်တဂၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤခဲလၢာ်ဒီးန့ၣ်အတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်ခဲလၢာ်လၢအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိလၢ
ဒီးဖိခိၣ်ဒီးအိၣ်လၢထံအဖိလၢဒီးလၢကလံၤလၢအိၣ်ဝဲတရံးအသးလၢကီၢ်စၢဖိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ၂.(ခ)ဒုးကဲထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိ
သဲးလၢအလီၤအိၣ်ဝဲဒ်သိးကအံးထွဲကွဲၣ်ထွဲတၢ်အသဝဲဒ်ဒီးတၢ်အဘျးလၢန့ၣ်အတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢထံကီၢ်ပၤလၢမုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲၣ်အသဟီၣ်
တဖၣ်.ဒီး၃.(ဂ)ကဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢထံဖိကီၢ်ဖိအခွဲးအယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ.တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်န့ၢ်
သါ.တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးတၢ်စးထီၣ်မၤတၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးကန့ၢ်ဘၣ်အဘျး
ဒၣ်ဝဲလၢအလီၤပလီၤဒီးသဲးန့ၣ်လီၤ.”(တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဒိၣ်).ဖဲလၢပုၤအါဂၤသးအိၣ်တဲဘၣ်အဆၢဖိၣ်လၢပုၤလၢကစံးဝဲလၢထံကီၢ်အိၣ်
ဒီးတၢ်စိကမိၤလၢအလီၤအထီၣ်ကုၤဆးဒးလၢဟီၣ်ခိၣ်လၢထံကီၢ်အပူၤဒီးအဝဲကအိၣ်ကတီၢ်လၢထံကီၢ်လၢဒ်သိးအီၤအဖိခိၣ်ဒ်သိးကမၤဝဲသပုၢ်
ပုၢ်လၢတၢ်စိကမိၤဒ်အံၤကဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢတၢ်အလုၢ်အလုၢ်လၢလၢပုၤပုၤလၢတလဲလိာ်အသးဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်ခဲလၢာ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်ယု

⁷ ASEANပုၤကညိအခွဲးအယၢ်ကီၢ်တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဒီးဖနီပုၣ်လံာ်ဟံၣ်ဖျါလၢအဝဲတူၢ်လိာ်ဆုၢ်န့ၣ်တၢ်.နမၤန့ၢ်အီၤသ့ဝဲ
http://www.asean.org/storage/images/ASEAN_RTK_2014/6_AHRD_Booklet.pdf

ကုတလိးကုတဖုန့လီ၊ အဆာဒိဂ်လတုသုတိတိတဘျသဲစခိသုဂ်ဟဖျထိဂ်လဂ်ခိဂ်ထံတခွဲတယဒီးထံဖိကိဖိတဖုအ
မူဒါတဖုဒီးအိဂ်ဒီးတအာဂ်လီအီလီတ
ဖုလလလအသီးလတဘယဒီးတမအတကိလတခွဲတယလဟဂ်ယိတအိဆိးလီ၊ဟိဂ်ခိဒီးတဖုလီခိဂ်ဒီးတဆိဘတဆိက
ကထိတတအုအသးလတလိးကုအဂ်န့လီ၊အဆာဖိ၃၄၇
ကိစာဖိဂ်ကအုဂ်ပုကိးဂဒီးလကသုဂ်မံသးပုလတဂ်သီးသီးလသဲစအမဲညါဒီးကအိဂ်ဒီးတဟုဂ်ထိသဲစအတအိဂ်ပိုဒ်သီးသီး
န့လီ၊၃၄၈.ကိစာဖိဂ်တနီပဲဒ်ဖးကွဲမဲလထံဖိကိဖိကိးဂဒီးလကိပယီစာဖိဂ်ဘယဒီးအကလုဂ်.တအိဂ်ဖျဂ်.တဘုဂ်တဘါ.တလီ
ဂ်တလလအဖိးသဲစ.အတီ၊တဆဲးတလ၊တအမုဂ်အခွါဒီးတထူးတတိဂ်န့ဘဂ်လီ၊၃၅၃.တမုတမုဘဂ်လအလီပလိဂ်အသးဒီးသဲ
စလအိဂ်န့တဘဂ်တမဟးဂိပုတဂအသးသမူဒီးအတသဘျလတနီတမံဘဂ်လီ၊၃၅၅.ထံဖိကိဖိကိးဂဒီးန့ကအိဂ်ဒီးတခွဲ
တယလကန့လီအိဂ်ဆိးလတလီအသိဒီးအိဂ်ဆိးလတလီခဲလကိပယီစာဖိဂ်အပူလအလီပလိဂ်ဒီးသဲစအသီးန့လီ၊၃
၅၆.ကိစာဖိဂ်ကအိဂ်ပိုထံဖိကိဖိအတဖုလီခိဂ်ခိဂ်လသးထိသးလီအီသုဒီးသးထိသးလီအီတသုလအလီပလိဂ်ဒီးသဲစန့လိဂ်
ဘဂ်လတတိတလီအဂ်န့လီ၊၃၅၇.ကိစာဖိဂ်ကအိဂ်ပိုတခူသုဂ်ဒီးတပူဖျးလတဘဂ်ယိဂ်ဘဂ်ဘိလဟဂ်ယိ.တဖုလီခိဂ်ခိဂ်.တ
လီပလိဂ်ယုဒီးထံဖိကိဖိအတဆဲးကျဆဲးကျးအဂလအိဂ်လသဲစတဂုအဖိလလတအာဂ်လီအီလီလတသိတသိအပူလ
တသုဂ်ထိတဘျသဲစခိသုဂ်အန့လီ၊၃၇၂.

ပုဘဂ်ကိဘဂ်ခဲဒီးပုလီအိဂ်ကမုတဖုကိးဂဒီးအိဂ်ဒီးတခွဲတယလကကုကဒါကုအူ
အဲသုဂ်အဟဂ်ယိအိဂ်ဆိးလီ၊ဟိဂ်ခိမုတမုညီန့အိဂ်ဆိးတလီလီလံတဖုလအသးဒ်လတမုတမုခိဒီးတအသးအသုဂ်အပူ
န့လီ၊
တကုကဒါကုလအိဂ်ဒီးတမုတမုခိဒီးတအသးအသုဂ်ဂ်ကဘဂ်သုဂ်လီအသးလတသဘျ.တဒီးသုဂ်ညါဒီးပုတဂမုတမုအတ
ယုထအဖိခိဂ်န့လီ၊
ပုဘဂ်ကိဘဂ်ခဲလအယုအထံဂကိဂဒီးပုဘဂ်ကိဘဂ်ခဲလအအိဂ်လထံလီကိပုတဖုကဘဂ်တဟုဂ်ထိအဲသုဂ်တဖု
လတဂ်တကျလအိဂ်ခဲလပု.တဂ်တကျအိဂ်ဒီးတပညိဂ်.တဂ်တကျအသိ.ဒီးတဂ်တကျလအိဂ်ဒီးတလီတလီဆဲးလဟိ
ထဲဒီး
နီခိ.တအသးအကဒီးတအဖိးသဲစအဂ်တဖုလအပူဖျးဒီးတဘဂ်ယိဂ်အဖိခိဂ်လထံလီကိပုတမုတမုလီလအထုအထဲအပူန့
ဂ်လီ၊
တသိတသိမိပု၁၀.၁လPinheiroတသိတသိမိပုအပူ

ကိုးစာဖိုင်အင်္ဂလိပ်အိတ်လီလောကဟုတ်လီတဲခွဲးတံယံလောကပာဘတ်တံ၊တံစူးကါတံစုလီခိင်ခိင်ခိးတံအခွဲးအယံလောကကူင်မကဲထိုင်
တံလောအနီကစာခိင်ခိးကဟုတ်တံအခွဲးလောကသူးကျဲကတံကတီးမုင်ဝံတံမၤဖဲလောတံထီခိးတံအင်္ဂလိပ်အိတ်လီလောတံသိုင်တံသီ
လောတံသိုင်ထိုင်တံဘျာသဲစးခိင်သိုင်အဝဲအံးဒီးသဲစးလောအဆိုင်တဖၣ်န့င်လီ၊တံန့င်အယံတံန့င်ပာ်တံသိုင်ထိုင်တံဘျာသဲစးခိင်သိုင်အထူး
သနီအံးလောမုင်အဝဲသိုင်ဟံဖျါတံထိုင်တံဆိကမိုင်အကါခိင်အဂု်လောတံကတီး

“တလီးက့ၤတၢ်”ဒီး“တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဟံၣ်ယိတၢ်ဆိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်”အိၣ်ညါလၢသဲးဒီးတၢ်ဖဲမၤန့ၣ်ပထံၣ်သုလၢထံ
ဖိကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤတဖၣ်န့ၣ်ဆိၣ်ဒီးခွဲးယၢ်ဒ်သီးလၢဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ပွဲၤလၢသဲးဒီး,တၢ်ဆိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်မဲၣ်နီၤဟံးဒီး,ကသုၣ်လီၤဟံၣ်အသိးဒီးဆိၣ်ဆိး
လၢတၢ်လီၤလၢဘၣ်အသး,ကဆိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢသုးလီၤသုးကျဲၤသ့.တၢ်စုသ့ၣ်,တၢ်ဆိၣ်ပွဲၤဟံၣ်ယိအကီၢ်တၢ်ပူၤဖျးဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢက
ပၤဘၣ်တၢ်ဒီးတၢ်စုးကတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အံၤခဲလၢတၢ်မ့ၢ်ပဲဟံၣ်ယိတၢ်ဆိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အသးကံၢ်ပူၤတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၢ်
ဒီးမ့ၢ်တၢ်ခဲခါလီၢ်လၢကြးဘၣ်ဝဲဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်လၢကမၤဝဲ

တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်တုၤဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်န့ၣ်သ့ၣ်ပုၤလၢတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၤလိာ်သးဖုၣ်လီၤလၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်ဒီးတအိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတၢ်ကပိၤအလၢအပွၤလၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢစံးဒၣ်ကလိၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါအၢၣ်လီၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထဲလီကီပူသဲစးသမံလောလီဆီဒ်တၢ်လၢကးဘၣ်ဒီးတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဆိဘၣ်တဆိန့ၣ်လၢဘၣ်တၢ်ယုၤန့ၣ်အမံၤလၢ၁၈၉၄
တၢ်မၤန့ၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသဲစး.၂၀၁၂န့ၣ်တၢ်လီၤဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသဲစးဒီး၂၀၁၂န့ၣ်တၢ်လီၤဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢတဘၣ်တၢ်စူးကၢအိၤနီၤတဘၣ်
၂န့ၣ်ဒီးသဲစးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပမုၢ်တသမံသမိးတၢ်န့ၣ်ဒီးသဲစးလၢကးအစးန့ၣ်တၢ်အံၤကဘၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်အိၤညီညီဖိလၢတၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်တဘၣ်တၢ်
တူၢ်လီၤအၢၣ်လီၤအိၤတၢ်လိးက့ၤသဲစးဘၣ်မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟံၤဖျါဝဲပံၣ်ပံၣ်ကျါကျါလၢအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤတၢ်ကွီၣ်အဖိလၢ
မုတမုၢ်ဘၣ်ဒီးမုၢ်အဝဲသ့ၣ်ဆိၣ်ထွဲတၢ်ကပီၤအလၢအပူၤလၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢဟံၣ်ယီတၢ်ဆိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိ
လၢကီၢ်ပယီၤပူၤခဲလၢကီၢ်န့ၣ်ခါလီၤ.တၢ်အကါဒိၣ်လၢကဘၣ်ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢတၢ်သဲစးသၢခါလီၤအံၤန့ၣ်ဝဲအံၤအိၣ်လၢတၢ်ကွၢ်ကၤလၢက့ၤတၢ်
အဖိလၢဒီးမုၢ်လၢဝဲလၢကဘၣ်တၢ်ဘီၣ်ဘၣ်က့ၤအိၤလၢ၂၀၁၇န့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိးလီၤဝဲလၢကီၢ်ပယီၤသဲစးဒီးသန့တဖၣ်မၤဘၣ်ဒီးဟံၣ်ယီတၢ်ဆိၣ်
ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ကရူၢ်အံၤလဲလိာ်အသးတဆိဘၣ်တဆိလၢတၢ်ယၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်တဖၣ်အပူၤလၢတၢ်ထံၣ်ဆိကမိၣ်လၢတၢ်လိး
က့ၤတၢ်လၢခူခဲသဲစးတၢ်မၤကွီၣ်န့ၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဖဲလၢအဝဲကမၤဝဲလၢတၢ်အပတီၤနီၣ်ကီၢ်လၢကမၤစၢၤတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီထီ
ၣ်သဲစးအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အခိၣ်ထံးလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်လၢအကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ပယီၤသဲစးလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်သံကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီး
တၢ်လိးက့ၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးလၢခံကတၢ်န့ၣ်မၤန့ၢ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်လၢအသးဘၣ်သးဒီးသကုၤအးဒးလၢတၢ်အသဟီၢ်လၢတၢ်ကယုက့ၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်
န့ၣ်ကအိၣ်ဝဲလၢအကထာတဖၣ်အကၢန့ၣ်လီၤ.အါဒ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်တၢ်ထီဒါလီၤသးဒီးတၢ်ဖိးယၢ်သဲစးအတၢ်သိၣ်တၢ်သီဖိၢ်ပုၢ်တဖၣ်လၢတဘၣ်
တၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်အိၤနီၤတဘျီဘၣ်လၢတၢ်မၤတကွီၣ်လၢခိၣ်မိၣ်မြၣ်စံၣ်အက့ၤအဂီၢ်လၢဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးခၢၣ်စးခိၣ်မိၣ်မြၣ်စံၣ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၀}
တၢ်ဖိးမံန့ၢ်ပၢတၢ်လိးက့ၤသဲစးအသိးတၢ်ယုက့ၤတၢ်အကျါအကျဲန့ၣ်ကြးလဲလိာ်က့ၤအသးလၢတၢ်ကဂ့ၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

8 တံဟ်ဖျါဗုဉ်ကိတ်လၢတၢ်အကူအကီုအတၢ်လီၤတၢ်တနီၤလၢ ၂၀၁၂ န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်အသဲစးတဖၣ်. ကွၢ်ထံလၢ
တၢ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်တၢ်အမိးသဲစးလၢစံၣ်ဖျါအကီုအမိးသဲစးလၢဘဉ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်သီၣ်တၢ်သီလၢတယံဒ်ဒးဘဉ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢအလီၤဟီၤ. စံၣ်ဖျါဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်တုၤကွၢ်ကဒါ
တၢ်အိၣ်နီၤတၢ်တၢ်ဆဲးကွၢ်ကဒါအကီုသဲစးလၢကမၤထီၣ်ထီတၢ်အမိးသဲစးဒီးသန္ဓ်အကီုတၢ်အကူၣ်လၢဘဉ်ထွဲဒ်တၢ်ဆဲးကွၢ်ကဒါကွၢ်လၢသုးကျါကတိတ်ကတိတ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢ
ကီုပယီၤ. ကရၢလၢမၤတၢ်လၢတၢ်အိၣ်ပၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဆဲးကွၢ်လၢအကီုသဲလၢဟီၣ်ခိၣ်အကီု. ဝုၤတက့ၢ်. လါနီၣ်ဝုၤဘဉ် ၂၀၁၂. ၁၃-၁၄

၂၇ ကျွန်တို့အခါအခါတစ်ချို့လေးတစ်လေးဆဲးအစဉ်လောဟပ်ငယ်တို့အိပ်ဆုံးလီ၊ဟိန်ခိုခိုဒီးတစ်စုလီခိုခိုလဲအဖီးသဲစးတံမာအတူခိုလဲ Displacement Solutions

၁. ကိုပယ်လားဟိုယီတခိုင်ဆီးလီ၊ ဟိုခိုင်ဒီးတခရလီခိုင်ခိုတပညိလတလဲလီ-တကူထီဗီးလီလတသ့ထီလတမးဂ့ထီဟိုယီတခိုင်ဆီးလီ၊ ဟိုခိုင်ဒီးတခရလီခိုင်ခိုဆူးအယာတမးအတကိုင်လကဟကယာပကညဒီးကဆီထွေမုင်ကျီဝဲ၊ ကျီအတခိုင်ထီထီတဂါကျ၊ ၂၀၁။

တၢ်သံကွၢ် : မ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤအသန့န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်အကျိၤန့ၣ်မိ

တၢ်စးဆၢ ၵမ့ၢ်ဝဲလီၤ.ဘၣ်ယၣ်လိၣ်ဒီးဝဲအါမးလၢကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ပမ့ၢ်ထီၣ်သၤတြီၤက့ၢ်တၢ်လိၤဆီ
လၢသဆၣ်ထီၣ်သဲးလၢထံကီၢ်ပန့ၣ်တၢ်စးဆၢလၢတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်တၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်န့ၣ်ဝဲအါအိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးလၢသန့လံာ်
တၢ်ကွဲးနီၣ်အပူၤလၢန့ၣ်ကျဲတၢ်ဂဲၤလိာ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤတၢ်စးဆၢလၢဘၣ်ယးဒီးဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.ပဂ့ၢ်တၢ်န့ၢ်အိၣ်အါန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်ဖးဒီး
ၣ်လၢအမ့ၢ် ၂၀၁၆န့ၣ်ထံလီၤကီၢ်ပတၢ်စးကါဟီၣ်ခိၣ်သန့လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါအီၤလၢထးန့ၣ်လီၤ.တၢ်ရဲၣ်လီၤလၢအထီၣ်လၢကမျၢၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်န့ၣ်
ဟံၣ်ဝဲတၢ်အဆိလၢတၢ်တူၢ်လိာ်ဆၢန့ၣ်တၢ်ထံလီၤကီၢ်ပတၢ်စးကါဟီၣ်ခိၣ်သန့လၢကသးသ့ထီၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ဒီးဘၣ်အပူၤလၢကဟံၣ်ဖျါအဝဲသ့
ၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအခိၣ်ထံးလၢမၤဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.ပမ့ၢ်က့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤထံထံဆးဆးန့ၣ်ထဲ
ဒၣ်သန့တၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါန့ၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢထံကီၢ်ပဒီးတဖၣ်အအိၣ်လၢမ့ၢ်သးဘူးအသးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်.ထံလီၤ
ၢ်ကီၢ်ပတၢ်စးကါဟီၣ်ခိၣ်သန့ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤအသးလၢကမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်ဒုးန့ၣ်ဆိဟံၣ်စၢၤတၢ်လၢကသးစဲဘူးလိာ်အသးလၢထံလီၤကီၢ်ပသဲးဘၣ်
ယးဒီးဟီၣ်ခိၣ်.တၢ်အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အ
ထုးသနီၣ်လီၤတၢ်လိၤဆဲးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒၣ်န့ၣ်လီၤ.အယိဒီးထံလီၤကီၢ်ပတၢ်စးကါဟီၣ်ခိၣ်သန့ဒုးန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်ထီၣ်တၢ်ဒုး
လၢတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်ကဘၣ်တၢ်ပတံၤအီၤလၢအပနီၣ်ပူၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်မၤဂဲၤအဂ့ၢ်ကတၢ်တဖၣ်ဒီးသဲး.တၢ်ဘျးဒီးတၢ်အကျိၤအကျဲ
လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအါန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤကဲထီၣ်အီၤလၢကမၤထီၣ်တၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲလၢထံကီၢ်ပ.ဒီးအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒၣ်လၢ
တၢ်အကျိၤအကျဲလၢတၢ်သံကွၢ်လၢအလံာ်လၢတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲလၢကမၤဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သးအိၣ်လၢလီၤကဲလီၤသးတဖၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်တၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်အီၤလၢ ၂၀၁၅န့ၣ်တၢ်ယုထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ်အတၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢစု
ခါပုၤထံကီၢ်လၢအမ့ၢ်ထံလီၤကီၢ်ပတၢ်ကရၢလၢဒ်မိၣ်မြဲၣ်စံၣ်အဂီၢ်(National League for
Democracy)တဲၤဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကတိၤအါမးအကျိၤတခါန့ၣ်စံးဝဲဒၣ် “ပကဟံၣ်ဖျါတၢ်တဘၣ်ပသး.လၢတၢ်လိၤပလိာ်ဒီးသဲးအပူၤ.လ
ၤပကမၤသပုၤပုၤလၢတၢ်က့ၢ်ကၤကၤအုၤပုၤမၤစံၣ်ဖိလၢအလီၤမၤဟီၣ်ခိၣ်လၢအတဖိးသဲးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်က့ၢ်တၢ်လိၤက့ၢ်ကျိၤစ့ဒီးတၢ်လိၤက့ၢ်
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပကတြီၤအၢၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်
အတၢ်မၤတၢ်လၢအတဖိးသဲးန့ၣ်လီၤ.ပကဘျီဘၣ်က့ၢ်သဲးလၢဘၣ်ယးဒီးခါဆၢကတိၤန့ၣ်လီၤ.”အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဖျါ
ဖျါဆုံဆုံလၢတၢ်တိာ်ဟံၣ်လၢစုခါပဒ်လၢအပၤထံကီၢ်ဒ်သးကဟံၣ်ဖျါတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်လၢပုၤလိာ်ဘၣ်ဒီးအၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢကတြီၤ
အၢၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်လၢအတဖိးသဲးလၢခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤမၤတၢ်လၢပုၤကလုာ်အကျိၤအစ့ၤကတၢ်တဂၤဒီးထံကီၢ်ပဒ်န့ၣ်ဝဲအံၤစၢၤယာ်လိာ်အသးလၢတၢ်ယုထံဖိးတၢ်ကတိၤသကိး
တၢ်မူးလၢဟံၣ်ဖျါစ့ၢ်ကီးတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်လီၤတၢ်လိၤဆဲးအပူၤ.မ့ၢ်လၢဝဲလၢပုၤအဂၤကမၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.လၢဒ်စ့ဘၣ် ၂၀၁၅န့ၣ်သန့လၢဘၣ်
ယးဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢကညီၣ်ဖိကလုာ်ကီၢ်စၢၤဖျါကွဲးနီၣ်ဝဲလၢ “ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်စ့းတၢ်ယာ်လၢကက့ၢ်န့ၢ်က့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ခိၣ်လ
ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဒၣ်ဝဲလၢညါခါဒီးကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်လၢကျိၤစ့န့ၣ်လီၤ” (၁.၁.၇), “၁.၂.၅-ကဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအၢၣ်လီၤ.ဟံၣ်အီၤလၢအ
ဆိဒီးဒုးသ့ၣ်ညါရဲၣ်လီၤတၢ်အစ့းအယာ်လၢတၢ်လိၤက့ၢ်တၢ်လၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအယုၤဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအအိၣ်လၢထံ
လီၤကီၢ်ပတဖၣ်အဂီၢ်လၢအမ့ၢ်ပုၤလၢဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အီၤလၢကထွဲးထီၣ်ကွံာ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ခိၣ်.တၢ်မၤအိၣ်မၤအီၤအကျိၤဒီးဟံၣ်ယိတၢ်အိ
ၣ်ဆိးလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ” ဒီး “၁.၂.၉-ကဒုးကဲထီၣ်တဖၣ်တၢ်မၤလၢတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤလၢ []
ကးဝဲဘၣ်ဝဲ.မၤန့ၢ်အီၤသုဒီးအဘျးအိၣ်ဝဲလၢကဟံၣ်ဖျါဒီး ကမၤဂ့ၢ်က့ၢ်
တၢ်ဘၣ်ယးဒီးပုၤလၢဒီးလဲဟံၣ်စိးယိဒီးအတၢ်သးအုးတၢ်မၤကမၤမၤတၢ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်” န့ၣ်လီၤ.အဆၢဖိ ၄.၂၀၁၆ KNU အသန့ပူၤန့
ၣ်ဘၣ်ဖျါဝဲလီၤတၢ်လိၤဆဲးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးဆူၣ်လၢကလုာ်ဖိာ်ထွဲ *Pinheiro* အတၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်ပုၤတဖၣ်ဒီးကမၤတၢ်ဘူးဘူးတၢ်တံးဒီး
ထံကီၢ်ပဒ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

¹⁰ ကွၢ်တၢ်အခါစ့ၢ်ကီးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤခါစးလၢအိၣ်ဒီးမ့ၢ်အစိကမိၤကရၢလၢစံၣ်ညီၣ်ကွၢ်ကရၢအတၢ်ဟံၣ်ဖျါ-၃၀၁၆-ဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်တၢ်ကူၣ်ထီၣ်ဖ
းလီၤလၢကမၤဝဲလၢပၤလၢအၢၣ်ဒိၣ်ဒီးထံကီၢ်ပဒ်အသိအဆိ- “ခါဟီၣ်ခိၣ်တၢ်သဲးန့ၣ်တဆိၣ်ပုၤပုၤကညီၣ်အစ့းအယာ်ဘၣ်. ၂၀၁၂န့ၣ်အပူၤလၢ
သဲးအသိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်လၢအမ့ၢ်ထံဂၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဘျးလီၤစ့မိၢ်ပုၤလၢပနံၣ်တၢ်ကၤအပူၤသဲး.ဟီၣ်ခိၣ်လၢအလီၤဟံၣ်.စံၣ်ပျီဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်တရုးကါဘၣ်အီၤနီၤ
တဘျီအဂီၢ်သဲးဒီးစံၣ်ပျီဟီၣ်ခိၣ်အဂီၢ်သဲးတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အီၤသိးကမၤအါထီၣ်တၢ်ဘျးလီၤစ့မိၢ်ပုၤလၢပနံၣ်တၢ်ကၤ.ဆိၣ်ထွဲတၢ်စ့းကါဟီၣ်ခိၣ်လၢအလံာ်ဒီး
ဆိၣ်ထွဲစၢၤမၤအါထီၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါ” န့ၣ်လီၤ.တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤအီၤအစိလၢန့ၣ်ကီၢ်ပယီၤပုၤကညီၣ်စ့ၤန့ၣ်တဝၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်ပုၤ
ကညီၣ်အစ့းအယာ်လၢထံလီၤကီၢ်ပသဲးစိဖျါထံလီၤကီၢ်ပတၢ်စံၣ်ညီၣ်ကွၢ်တဖၣ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်သဲးအတၢ်ဘျးလၢတၢ်န့ၢ်အယိကတိၤစၢၤမၤစၢၤတၢ်ဂၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီ
ထီၣ်လၢသ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်စ့းတၢ်ယာ်န့ၣ်လီၤ.” ၁၂

တၢ်သံကွၢ် ၵးမ့ၢ်ပုၤလၢအယုၤထီၣ်တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်တၢ်မၤဂ့ၢ်တၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်သၢမံၤလၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢမိၤကွၢ်
မိၤနီၢ်နီၢ်လၢအဘျုးအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤန့ၣ်န့ၣ်မိ

တၢ်စံးအၢ ၵးတၢ်န့ၣ်လီၤစးထီၣ်လၢထံၣ်ဂၢ်ကီၢ်ဂၢ်အတၢ်လဲလိာ်သးအကျိၤအကျဲလၢ ၂၀၁၁ န့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ခံကပၤအိၣ်
ထံၣ်လိာ်သးဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ကမံးတံၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢမိၤကွၢ်မိၤလၢကဟံၣ်ပျီၤတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤကလုာ်ကလုာ်လၢဘၣ်ယးဒီးဟီၣ်
ခိၣ်န့ၣ်လီၤလၢ ၂၀၁၂ အပူၤန့ၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်ကမိၤတဖၣ်ပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါ
အစိကမိၤကရူၢ်(တၢ်ဘျီၣ်ဘျီၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးပျီၤစ့ၢ်ကိးအိၣ်လၢစံၣ်လီၤဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ယုၤထံၣ်သ့ၣ်ညါပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါအစိကမိၤကရူၢ်)အံၤဘၣ်တၢ်ဒု
းအိၣ်ထီၣ်အိၣ်သီးကယိၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်မၤအၢမၤသီတဖၣ်လၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်ကမိၤတဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်
အုၣ်အသးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်ကုၤဟံးန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤအိၣ်ဒီးတၢ်အန့ၣ်လၢကယုၤဟ့ၣ်ကုၤမ့ၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ကုၤဟံၣ်ယိတဖ
ၣ်လၢတဘၣ်တၢ်လိၤကွၢ်အိၣ်လၢကျိၣ်စ့ၢ်လၢညါဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်ကမိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤန့ၣ်လၢကဟံးအပူၤန့ၣ်လီၤတၢ်သး
တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအဘျုး

အိၣ်အဂီၢ်ကမံးတံၢ်အံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အးလီၤအိၣ်လၢကမံးထီၣ်မၤထီၣ်တၢ်လၢတၢ်အုၣ်အသးတဖၣ်လၢ ဘျီၣ်ဒိၣ်လၢဘၣ်ယးဒီး
ဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်ကမိၤအဂီၢ်ပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါအစိကမိၤကရူၢ်ဒီးမၤစၢၤသးကျဲၤတၢ်ကုၤဟ့ၣ်ကုၤဟံၣ်ယိ
ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤတၢ်ကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်လၢတၢ်မိၢ်ပုၤလၢလိၤကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဆူပုၤလၢယုၤတၢ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်အိၣ်လီၤတံၢ်တၢ်သံ
ကွၢ်လၢအိၣ်ထီၣ်အသးလၢတၢ်ထံၣ်လၢ

တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်နီၢ်ဒီး/ မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်လိၤကွၢ်လၢကျိၣ်စ့ၢ်န့ၣ်ကဲထီၣ်လၢတၢ်ထီၣ်တၢ်ဒုးအကလုာ်ကလုာ်အဖီလၢလီၤ^{၁၁} မ့ၢ်ဘၣ်ဒုးန့ၣ်ပျီၤတၢ်အဂ့ၢ်
အကျိၤဒိၣ်မုၢ်လၢတၢ်လိၤကွၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲတဖၣ်န့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်ပုၤဆၢတၢ်ဝဲၤကျိၤ (GAD) လၢ
ပဒိၣ်ဝဲၤကျိၤလၢထံၣ်ကီၢ်တၢ်မၤအသးသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ်လၢကဟ့ၣ်နီၤလီၤကွၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်
န့ၣ်ကမိၤလၢပုၤလၢအအိၣ်လၢအပူၤတဖၣ်/ တံးယၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒီးသီးကသးအိၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ကွၢ်
ဒီးဟ့ၣ်ကတၢ်ပုၤပုၤအိၣ်အိၣ်ထံးတဂၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အံၤစ့ၢ်ကိးကဘၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်လီၤတၢ်လိၤဆဲးလၢတၢ်လိၤကွၢ်လၢကျိၣ်စ့ၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်လိၤကွ
ၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်လၢဒိၣ်န့ၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ကိးန့ၣ်ဒီးအဂီၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤလၢတၢ်ဘျုးတဖၣ်ဟံးပျီၤထီၣ်လၢဝဲၤလၢဝဲၤန့ၣ်အပူၤတၢ်မၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တ
ၢ်န့ၣ်ဒိၣ်သဲးစးဒီး ၂၀၁၂ ဖဲၣ်လီၤန့ၣ်ဒိၣ်သဲးစးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ခိၣ်မိၢ်ပုၤန့ၣ်ခဲအံၤမူၤဒါအိၣ်လၢကသမံၤသမိးဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပုၤန့ၣ်န့ၣ်ကမိၤဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်အသး
လၢတၢ်လိၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒုၣ်တၢ်ကွၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါကမံးတံၢ်လၢတၢ်မၤန့ၢ်စံၣ်လီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်အဂၤ
တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အိၣ်လၢဝဲၤဒၤလၢကီၢ်စၢၤဖိၣ်ကိၣ်ခိၣ်ပုၤပၤလီၤဆုၣ်နီၤလၢလီၤမုၢ် ၂၀၁၆ န့ၣ်လီၤတၢ်ကွၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါကမံးတံၢ်အံၤ
ဘၣ်တၢ်အးလီၤအိၣ်သီးကသမံၤသမိး “တၢ်သဘံၣ်ဘျီၣ်လၢတၢ်မၤန့ၢ်စံၣ်လီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်အဂၤတဖၣ်” ဒီးန့ၣ်အသိး “ကအံးထွဲၣ်ကွၢ်တၢ်အစၢလၢတၢ်
မၤအကျိၤအကျဲလၢဘၣ်ယးဒီးပဒိၣ်အပူၤကူၣ်လိာ်တၢ်ကရူၢ်လၢန့ၣ်ဖျိၣ်တိုၣ်ကိးမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်လီၤဒီး
ကီၢ်ဖိၣ်ပဒိၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်ထွဲၣ်လိာ်သးဒီးတၢ်မၤန့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဟံးပျီၤဝဲၤတၢ်ဟံးပျီၤလၢတၢ်သံကွၢ်သံဒီးပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါအစိကမိၤကရူၢ်
လၢတၢ်ထီၣ်ဝဲၤဆူကီၢ်စၢၤဖိၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤန့ၢ်စံၣ်လီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်အဂၤတဖၣ်” ဒီးက “ဒိတၢ်ဘျုးအသိး
ဟ့ၣ်ကုၤဆူပုၤလၢညါတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤဒိၣ်အိၣ်လၢစံၣ်လီၤလၢဘၣ်တၢ်စ့ၢ်ကိးညီၣ်ကွၢ်ဝဲၤလၢဘၣ်ယးဒီးပဒိၣ်အပူၤကူၣ်လိာ်တၢ်
ကရူၢ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဖးတၢ်မၤလၢဘၣ်ယးဒီးပုၤတဂၤန့ၣ်လီၤ.” တၢ်ကွၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါကမံးတံၢ်အံၤတူၢ်လိာ်အၢၣ်လီၤ
သန့လၢပုၤမၤစံၣ်ဖိၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလိာ်ခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်လိၤကွၢ်အိၣ်လၢကျိၣ်စ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လီၤမၤအဂီၢ်ဖဲတၢ်ကဟ့ၣ်ကုၤစံၣ်ပျီၤန့ၣ်
တသ့အဆၢကတၢ်န့ၣ်လီၤတၢ်ခဲလၢာ်အံၤမ့ၢ်ဒုၣ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂီၢ်ဘၣ်ဆၢအဝဲသ့ၣ်မၤပုၤကုၤဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျုး
သဲးစးအိၣ်သ့ၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ဒိၣ်ဘျီၣ်အဂီၢ်တၢ်လိၤကွၢ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲလၢတူၢ်လိာ်အိၣ်သ့လၢပုၤကိးဂၤဒီးဒိၣ်အမ့ၢ်ဝဲၤလၢစံၣ်ညီၣ်တံၢ်တသ့
ဒီးဘၣ်လၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုၤလိာ်ခိၣ်ခိၣ်အတၢ်ယုၤကတၢ်လိၤကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

¹¹ ကွၢ်အိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤလီၤခၢၣ်သးလၢမူၤဒါလၢမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အဂီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အဂ့ၢ်လိာ်ဟံးပျီၤအပုၤ(လၢမၤရဲး ၂၀၁၅). ဝုၣ်တကူၣ်(တၢ်ကရၢကရိလၢပုၤကညီၣ်အန့ၣ်အယၢ်ဒီး
မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်. ကီၢ်ပယီၤလီၤခၢၣ်သးလၢမူၤဒါလၢမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဒီးပုၤဒုးမံးကရၢကရိလၢပုၤကညီၣ်အန့ၣ်အယၢ်) - “ကမံးတံၢ်အံၤတူၢ်လိာ်
အၢၣ်လီၤလၢကကဟ့ၣ်ကတၢ်ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ကိးကရၢကျိၣ်စ့ၢ်လၢအကူၢ် ၄၇၄,၀၀၀ (တၢ်ဂ့ၢ် ၆၉၉၉) ဘၣ်ဆၢဝဲၤလၢယုၤလဲၤ ၂၀၁၄ န့ၣ်တၢ်ဟံးပျီၤန့ၣ်တဲၤပျီၤဝဲၤလၢတၢ်လီၤ
ကၢ်စ့ၢ်န့ၣ် ၅၀,၀၀၀ န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကုၤဝဲၤလီၤလၢစးပတံၢ်ဘၣ် ၂၀၁၄ အပူၤန့ၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ပုၤခၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါအစိကမိၤကရူၢ်ဟံးပျီၤထီၣ်တၢ်ဟံးပျီၤအုၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်အိၣ်ယၢၤ
ထီၣ်ဝဲၤတၢ်ကွဲးအသးဆူဘျီၣ်ရီၣ်ခိၣ်ခိၣ်အကထၢအါမးအအိၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အကီၢ်ခိၣ်ကတၢ်လၢတၢ်မၤယၢ်မၤနီၢ်တၢ်အၢအသိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ကုၤဟီၣ်ခိၣ်ဆူပုၤ
ထုအိၣ်စံၣ်ဖိၣ်တဖၣ်အအိၣ်လၢထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ဟံးန့ၣ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤလိာ်ပရၢပစၢၤလၢအဖိးသဲးစးလၢအမ့ၢ်ကီၢ်ပယီၤတၢ်ကပိၤဟံးပျီၤထီၣ်လၢဝဲၤလၢစးပတံၢ်ဘၣ် ၂၀၁၄ န့ၣ်ပုၤခ
ၢၣ်စးလၢအိၣ်ဒီးမူၤဒါအစိကမိၤကရူၢ်တဲၤလၢတၢ်ကအုၣ်ကစ့ၢ်လိာ်ကွဲး ၂,၆၃၈ အပူၤတၢ်ဂ့ၢ်ထဲၤဂ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆူထီၣ်အိၣ်ဆူထံၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ကရၢလၢဘၣ်

တၢ်သံကွၢ်-မ့ၢ်ယသုၣ်ညါကသုၣ်လဲၣ်လၢယအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးလၢယယုထီၣ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်လဲၣ်

တၢ်စံးဆၢ-တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢဟံၣ်ယတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်လီၤအိၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်လီၤလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်အထူးသနီၣ်အတၢ်အိၣ်အသးအဆိအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.နမ့ၢ်ကလၢၤဘၣ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်အံၤအကျါတမံၤမံၤမ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်အခွဲးလၢတၢ်ယုထီၣ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.လီၤဆိဒ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်အံၤအကျါလ့ၢ်မံၤန့ၣ်ဘၣ်ယးလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ.(၁)တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကက့ၢ်ကဒါလၢအသးဒ်န့ၣ်လီၤ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်ကက့ၢ်ကဒါလၢအသးဒ်န့ၣ်လီၤ-တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤဖးလံာ်ဖးယံာ်လၢလၢပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်အတၢ်ပနီၣ်ဘျုးခါန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကက့ၢ်ကဒါလၢအသးဒ်န့ၣ်လီၤ.ကဲထီၣ်တၢ်အခိၣ်ထံးလၢ **Pinheiro**

အတၢ်သိၣ်တၢ်သိမိၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိ
အပူၤဒ်အံၤန့ၣ်ဆဲးကဒါက့ၢ်တၢ်ဆိလဲက့ၢ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကက့ၢ်ကဒါလၢအသးဒ်န့ၣ်လီၤ(မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆၢက့ၢ်ဆူ
အကီၢ်ဒ်န့ၣ်)န့ၣ်လီၤလၢတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအိၣ်ဒီးတမ့ၢ်ထံဒ်တၢ်က့ၢ်ကဒါက့ၢ်ဆူပုၤတဂၤဂၤအထံကီၢ်မ့တမ့ၢ်ဆူလီၤကဝီၤလၢအထူ
အထံးဘၣ်,မ့တမ့ၢ်တၢ်က့ၢ်ကဒါက့ၢ်ဆူပုၤတဂၤအတၢ်ယီလၢအခိၣ်ထံး,ဟံၣ်ခိၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်လၢအခွဲးအ
ယၢ်လၢကက့ၢ်ကဒါက့ၢ်ဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်ဟံၣ်ယတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ
ဘၣ်ခဲလၢကဘၣ်တၢ်ဆၢမၤဂ့ၤအိၣ်လၢတၢ်လူၤပိာ်သးတခါဝဲတခါန့ၣ်လီၤ.တဘျီယီလၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကက့ၢ်ကဒါအသးဒ်န့ၣ်
န့ၣ်လၢပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲမ့ၢ်ဂ့ၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်နီၢ်နီၢ်လၢမူဒါလၢအလီၤဘၣ်ခဲလၢကက့ၢ်ကဒါက့ၢ်အဂီၢ်ဘၣ်,အဘဲအံၤကဘၣ်
အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်လၢကဘၣ်တၢ်ယုထီၣ်လၢပုၤလၢဘၣ်ယးတဖၣ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျါအကပူၤဒီးတၢ်မၤအကျါအကျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ်ခဲလၢ
ကမၤဒ်န့ၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ၣ်ပုၤတၢ်လၢတၢ်အခွဲးအယၢ်ဒ်အံၤတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်အိၣ်ပုၤအိၣ်လီၤလၢပုၤလၢအသးအိၣ်စံးသ့ၣ်ပုၤတဖၣ်အတၢ်သးအိၣ်
န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဂဲၤဒ်န့ၣ်ဖျါတၢ်ဖျါဖျါဆုံဆုံလၢတၢ်အိၣ်ဒီးကမၤဝဲဒ်အသးဒ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ခဲလၢလၢမၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်ကမၤစၢၤ
န့ၣ်လီၤတၢ်ဆၢက့ၢ်ဆူအကီၢ်ဒ်လၢအသးဒ်န့ၣ်(၂) အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးဟံၣ်ယီလၢပုၤပုၤဒီးတၢ်အိၣ်ပုၤလၢပုၤဒီးလဲဟံၣ်တ
ဖၣ်-တၢ်အခွဲးအယၢ်ကအိၣ်ဒီးဟံၣ်ယီလၢပုၤပုၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယုထီၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်သဲစဲလၢကအကျါ,
ဘၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်အိၣ်ဖျါဖျါဆုံဆုံလၢအဆၢမိ ၂၅(၁)လၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢပုၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်လၢ၁၉၄၈,ဒီးအဆၢမိ၁၁
(၁)လၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢမုၢ်ကျါဝဲၤကွၢ်,တၢ်ရဲၣ်လီၤမုၢ်လိာ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအခွဲးအယၢ်တဖၣ်(ICESC
R)¹².တၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢဟံၣ်ယီလၢအလၢအပုၤတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယုၢ်အမံၤလၢအဖိးသဲစဲလၢဟံၣ်ယီန့ၣ်ကဘၣ်လ
ပုၤန့ၣ်လီၤ,ညီန့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်ၣ်အဖိလၢန့ၣ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တဖျါအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ပုၤလၢပုၤဒီးလဲ
ဟံၣ်ယီ,တၢ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤ,တၢ်ပိးတၢ်လီၤ,တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိး,တၢ်လၢဂုၤကျဲးစးမၤန့ၣ်ဝဲ,တၢ်အလုၢ်အလၢ;
တၢ်မၤန့ၢ်;တၢ်အိၣ်အလီၤ;ဒီးတၢ်လၢပုၤလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်တဖၣ်န့ၣ်ကပတံထီၣ်ပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤ
ကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလၢအအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတဖၣ်အတၢ်က့ၢ်ကဒါက့ၢ်န့ၣ်အသိးမၤဝဲလၢပုၤအဂၤတဂၤဂၤစ့ၢ်ကိးန့ၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၃}

ထံကီၢ်ပဒီၣ်အမူဒါလၢကဟံးန့ၢ်က့ၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်အံၤလၢအိၣ်ဒီးမူဒါလၢကဘၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးဒ်သိးပုၤဒီးလဲဟံၣ်ကပူၤဖျဲးလၢတၢ်ဘၣ်ယီၤအဂီၢ်
(ဒီးပိာ်ထွဲးဒီးတၢ်ကဟုကယၢ်လၢထီၣ်ဒါတၢ်ဒုးဟးထီၣ်ကွံာ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အဂီၢ်အကျါမ့တမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အယီၤဒီး/မ့တမ့ၢ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဟံၣ်
ခိၣ်တၢ်လီၤလၢတအိၣ်ဒီးအဂီၢ်အကျါမ့တမ့ၢ်ပုၤအိၣ်ဒီးအစိကမိၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၢ်ပုၤဟံၣ်ယတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ),ဒ်သိးက
တီဆၢတၢ်ကွၢ်မံၤနီၢ်ဝဲၤလၢဟံၣ်ယီအကဝၢအပူၤ,မၤလီၤတံာ်ဝဲလၢကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤလၢဒ်သိးသိးလီၤ
သးဒီးကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ယးဒီးဟံၣ်ယီ,ကဟုကယၢ်ထီၣ်ဒါတၢ်ကွၢ်မံၤနီၢ်ဝဲၤလၢဟံၣ်ယီအကဝၢအပူၤ,တၢ်အုၣ်ခိၣ်လၢဟံၣ်ယီတၢ်အပၤဒီးတၢ်
အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ပုၤလၢကက့ၢ်ကဒါက့ၢ်တဖၣ်ဒီးပုၤလၢသုးလီၤသုးကျဲးတဖၣ်န့ၣ်ဒ်န့ၣ်အသိးပုၤလၢဟံးယၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်ခဲလၢကတဖၣ်န့ၣ်လီၤ
ဘၣ်ခဲလၢတၢ်ကမၤလီၤတၢ်က့ၢ်လၢတၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကဟုကယၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ပုၤအိၣ်လီၤ.(၃)တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဘၣ်
တၢ်ကဟုကယၢ်အိၣ်လၢထီၣ်ဒါတၢ်မၤဆူၣ်လၢကဟးထီၣ်ကွံာ်အဂီၢ်-သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လၢတၢ်အဖိးသဲစဲအခိၣ်ထံးအဖိခိၣ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကမ
ၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤအလၢအပုၤဒီးတၢ်ဒီးလဲတၢ်လီၤလၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဘၣ်ယီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပတီၢ်လၢကမၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်စံးသ့ၣ်ပုၤ

12
အါန့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိတဖၣ်,တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးဟံၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အိၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တ
ၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢကမၤမၤတၢ်အကုၢ်အဂီၢ်ကလုာ်ကိးခါဒီးလၢထီၣ်ဒါတၢ်ကွၢ်မံၤနီၢ်ဝဲၤလၢတၢ်ကဲပုၤကလုာ်အစၢၤအသ့ၣ်အဖိခိၣ် (art.
5(e)(iii)),တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢမိသ့ၣ်အဂီၢ်(art. 27(3));
ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢကမၤမၤတၢ်အကုၢ်အဂီၢ်ကလုာ်ကိးခါဒီးလၢထီၣ်ဒါတၢ်ကွၢ်မံၤနီၢ်ဝဲၤလၢတၢ်ကဲပုၤမုၢ်ပိာ်မၤ(art.
14(2)),ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢကဟုကယၢ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢပုၤမၤတၢ်ဖိလၢသုးလီၤသုးကျဲးဒီးအဘဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိယီတဖၣ် (art.
43(1)(d)), ILOအတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤလၢနီၢ်ဂံၢ်-၁၁၅လၢပုၤမၤတၢ်ဖိအဟံၣ်အယီၤတၢ်ပနီၣ်အဂၤတဖၣ်

13 ညီန့ၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်ၣ်အဖိလၢန့ၣ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်တဖျါအိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ပုၤလၢပုၤဒီးလဲဟံၣ်တ-၈

လာတိမာဆူလ်လာကဟးထီၣ်ကွံာ်အဂီၢ်န့ၣ်ဒုးကဲထီၣ်“တၢ်မၤတရုတပါတၢ်ခဲလၢာ်လာဘၣ်ယးဒီးပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်”,လီၤဆီၣ်တၢ်လာတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာဟံၣ်ယီၤအိၣ်ဆိးလီၤအလဲအပွဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁၉၉၈န့ၣ်ကီၢ်စၢဖှိၣ်(UN)အတၢ်န့ၣ်ကျဲၤလာတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢထံလီၤကီၢ်ပုၤတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤတုၢ်လီၤအာ်န့ၣ်တၢ်ထံၣ်လၢဒ်သီးလီၤသးဒီးပၢ်ဖျါဝဲဆှံဆှံလာတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤ ဖဲလၢအမ့ၢ်“ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိကိးဂၤဒဲးကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာကဘၣ်ပုၤဖျါဒီးတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤ လၢအဝဲဟံၣ်ယီၤမုတမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢညီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၤလာတၢ်သးတအိၣ်အပူၤ “န့ၣ်လီၤ.ကီၢ်စၢဖှိၣ်(UN)ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်.၇လာတၢ် မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ်(၁၉၉၇)^{၁၄} လၢပၢ်တၢ်ပၢ်ဖျါအီၤလၢကီၢ်စၢဖှိၣ်(UN)ကမံးတံာ်လၢမုၢ်ကျဲၤဝဲၤကွၢ်.တၢ်ရဲလီၤမုၢ်လီၤဒီးတၢ်ဆဲး တၢ်လၢအခွဲးအယာ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ထံၣ်ကျဲးကျဲးလၢလီၤတံာ်လီၤဆဲးကတၢ်လၢတၢ်ကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးစးလၢအ တၢ်ဂၤဒီးဟူးဂၤအံၤအဖီခိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ညါလၢဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအံၤလီၤလၢ၁၉၉၁န့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်၄န့ၣ် “ကမံးတံာ်မုၢ်လီၤဝဲလၢ တၢ်အဒိအတၢ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ် “န့ၣ်အိၣ်ဖျါလီၤကၢမ့ၢ်တၢ်လၢအတဘၣ်လီၤဖိးဒုလီၤအသးလၢတၢ်လီၤလၢတၢ်အၢၣ်လီၤ အီၤလီၤဒီးသ့ၣ်လၢတၢ်မၤတီၤမၤလီၤလၢတၢ်မၤအသးလၢတၢ်ပၢ်ခိၣ်လီၤဆီကတၢ်ဒီးမုၢ်တၢ်လီၤပလီၤလၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤတဖၣ် လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးစးန့ၣ်လီၤ.(လံာ်အဆၢ.၁၈) “န့ၣ်လီၤ.ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်၄န့ၣ်လဲၤဝဲခိၣ်ကါဆီတကါလၢယုန့ၣ်တၢ်လ “ထံကီၢ် အနီၢ်ကစၢ်ဒုၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ပၤအသးလၢတၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ်ဒီးကဘၣ်မၤလီၤတံာ်ဝဲလၢသဲးစးန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ် အီၤဝဲထီၣ်ပုၤအခၢၣ်စးတဖၣ်မုတမ့ၢ်သၢကရၢတဖၣ်လၢအစီၢ်ထွဲတၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ် “န့ၣ်လီၤ.တၢ်ပၢ်ဖျါ တၢ်ထံၣ်လီၤဘၣ်ဝဲထံကီၢ်တဖၣ်လၢ “မၤလီၤတံာ်ဝဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီသဲးစးဒီးတၢ်ထီၣ်အဂၤတဖၣ်လၢလဲၤဒ်သီးကတြီယာ်တၢ်ဒီးမုၢ်^{၁၅} ကးဝဲဘၣ်န့ၣ်သိၣ်ယီၤတၢ်စီၢ်ထွဲတၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ် “မုၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိတဒါလၢတြီယာ်ဝဲဘၣ်ဝဲလၢ ပုၤတကါ အနီၢ်ကစၢ်မုၢ်ဂၤတၢ်မၤကွၢ်ဂီၤမုၢ်ဂၤ “န့ၣ်လီၤ.၂၀၁၅န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤအတၢ်ဆဲးစုမံၤလၢICESCRန့ၣ်လီၤဆီၣ်တၢ်လာတြီယာ်ဘၣ်ဝဲ လၢတၢ်ကကွၢ်နီၣ်ဝဲအဂီၢ်လၢကနဲၣ်ကျဲၤလၢဖျါဆှံလၢသးဆူၣ်ဒိၣ်မးလၢကမၤဂၢ်မၤကျၢၤဒီးစၢယာ်အနီၢ်ကစၢ်ဝဲလၢတၢ်န့ၣ်ဂၢ် ကျၢၤလၢတၢ်ထုးသနီၣ်လၢလၢထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢတၢ်အကါဒိၣ်လၢလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤအပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ထုးသနီၣ်လၢအမ့ၢ်ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ် ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်၇ဒီး(၄)တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာတဘၣ်ဟံးန့ၢ်ပုၤတကါၤအစုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတအိၣ်အပူၤန့ၣ် ဘၣ်လီၤ.အဘူးကတၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်အိၣ်ပုၤလၢတၢ်ဒီးလဲတၢ်အိၣ်လီၤတပူၤအတၢ်သံကွၢ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာအိၣ်ဒီးတၢ်နုၤသ့ၣ်ဒီးတၢ်ပးကဲဟံၣ် ယီၤ.တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာတဘၣ်ဟံးန့ၢ်ပုၤတကါၤအစုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတအိၣ်အပူၤန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါလဲၤလဲလၢတၢ်ခဲလၢာ်လၢပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးစးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲအံၤမုၢ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤတၢ်တိာ်ဟံးအသးလၢတၢ်ခဲကပၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာပုၤတ ကၤစုၣ်အဂီၢ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်လၢထံကီၢ်အဂီၢ်လၢပစံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤသ့ၣ်လၢတၢ်ထီၣ်ဒုးတၢ်အစၢလၢဟီၣ်ခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤ န့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ်ဒီးတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤလၢအကဲထီၣ်လၢခဲန့ၣ်မုၢ်တီၤလီၤ အနီၢ်ကီၢ်စၢတမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.ဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢအဘျးအိၣ်/ ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၢ်ဖိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ် န့ၣ်တမ့ၢ်လၢအကျဲၤဒီးဘၣ်ယးဒီးအကစၢ်ခဲတၢ်န့ၣ်ဒိၣ်လၢဘၣ်တၢ်တြီယာ်အီၤလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးစးအဖီလၢန့ၣ်မုၢ်ဝဲ တၢ်ဂုၤမိၢ်ပုၤလၢတၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်မၤယးနီၣ်ထီၣ်လၢထီၣ်ဒုးဒ်အံၤခဲလၢာ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အီၤဒ်သီးကအၢၣ်လီၤအီၤလီၤဝဲလၢ မုၢ်တီၤဝဲလီၤဝဲစၢတတီၤဝဲလီၤဝဲစၢန့ၣ်လီၤ.ထံကီၢ်တဖၣ်အစီကမိၤလၢကဟံးန့ၢ်တၢ်စီၢ်ထွဲတဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးတကဲထီၣ်အသးခါတၢ်အခီ ဂံၢ်ထံးခိၣ်ဘီယံၤမံၤလၢအမ့ၢ်ဝဲလၢဟံၣ်ယီၤအိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်မုတမ့ၢ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်^{၁၆} တီယာ်ဝဲန့ၣ်ဘၣ်တၢ်စီၢ်ထွဲအီၤသ့ၣ်ဖဲလၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ပုၤတကါၤအစုလီၤခိၣ်အဂုၤအံၤဘၣ်တၢ်ဆိကမိၢ်အီၤ န့ၣ်လီၤ. ၁)သဲးစးအတၢ်ဂုၤဒီးတၢ်အကျဲၤအကျဲၤလၢအဆၢကတီၢ်ဘၣ်.၂)တၢ်ဂုၤလၢဘၣ်ယးဒီးညီၣ်န့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်သဲးစး. ၃)တၢ်သး အိၣ်လၢကရၢကရီၤအဂီၢ်ဒီးတမ့ၢ်ဘၣ်ပုၤတကါၤအကရၢကရီၤအဘျးအဂီၢ်ဘၣ် ၄)တၢ်ထီၣ်သတြီၤတၢ်.တၢ်လာတြီယာ်ဝဲ ဘၣ်ဝဲဒီးပၢ်ဖျါတၢ်မၤကွၢ်လၢအတီၤလီၤဒီးတၢ်မၤမုၢ်သးလၢတၢ်လိးကွၢ်ကျိၣ်စုတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.အယီၤတၢ်ဂၤဒိခဲလၢာ်လၢဘၣ်ယးဒီး

¹⁴ ကီၢ်စၢဖှိၣ်(UN)ကမံးတံာ်လၢမုၢ်ကျဲၤဝဲၤကွၢ်.တၢ်ရဲလီၤမုၢ်လီၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအခွဲးအယာ်တဖၣ်.
ညီၣ်န့ၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါတၢ်ထံၣ်နီၢ်ဂံၢ်.၇(၁၉၉၉)-တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လာအိၣ်ဒီးဟံၣ်ယီၤလၢပုၤ(အဆၢဖိ.၁၁(၁)အတၢ်စံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤ) :တၢ်မၤဆူၣ်လၢကဘၣ်ဟးထီၣ်တဖၣ်(UN doc. E/C.12/1997/4)ဘၣ်တၢ်တုၢ်လီၤအၢၣ်လီၤအီၤလၢဝဲသီလၢမုၢ်၁၉၉၇လၢ
ကီၢ်စၢဖှိၣ်(UN)ကမံးတံာ်လၢမုၢ်ကျဲၤဝဲၤကွၢ်.တၢ်ရဲလီၤမုၢ်လီၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအခွဲးအယာ်တဖၣ်ဖဲ၁၆ဘျီတဘျီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢကွၢ်န့ၣ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ.

ဟိပ်ခိန်နုတ်ဘတ်တံးဟံးန့ၣ်အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၣ်ကမိၤတဖၣ်,တၢ်မၤန့ၣ်တၢ်အဘျုး,တၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ဒီးတၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်တဖၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပုၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢညါလၢၤၤန့ၣ်အတီၤပုၤဒီးနမၤန့ၣ်လၢလံာ်သ့န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်ဒီးတၢ်မိၤကမိၤလၢလုၢ်ဘၢတၢ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လၢတၢ်လိၤက့ၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီမိၢ်ပုၤဖျါဆ့ၣ်အါမးအဖီခိၣ်လၢအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဘၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲအယၢ်သဲစးအဖီလၢလီၤဆိၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤက့ၤတၢ်လိၤက့ၤအခိၣ်မိၣ်လၢအလီၢ်ခံကတၢ်လၢတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢအလီၢ်ပၤလၢတၢ်မၤဂ့ၤက့ၤလၢအဘျုးအိၣ်လၢတၢ်မၤတရီၤတပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်,တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အမိၢ်ပုၤလၢအိၣ်ပုၤ လၢသဲစးအမိၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.¹⁵အခီပညိၣ်မ့ၢ်ပုၤဘၣ်တၢ်လၢတၢ်ဟူးဂဲၤဒီးအကမၣ်အယီၤဒီး/မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤတရီၤတပၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ် န့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်လီၤမၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤအထူအထံးဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်အိၣ်ဘၣ်အယီၤ-ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢမၤ လၢထီၣ်ပုၤထီၣ်သ့လၢတၢ်ဟူးဂဲၤတၢ်မၤမ့တမ့ၢ်လၢတၢ်မၤတရီၤတပၤအယီၤတၢ်မၤဂ့ၤက့ၤတၢ်,တၢ်ဘျီက့ၤတၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဘိးကဒါက့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ .

နမ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီမ့တမ့ၢ်တၢ်မၤတရီၤတပၤလၢတၢ်အံၤအပူၤတမံၤမၤမ့တမ့ၢ်တၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂၤန့ၣ်နက မၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အဖိးသဲစးလၢကယုထီၣ်တၢ်လိၤက့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သံကွၢ်-မ့ၢ်ထံကီၢ်အဂၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လိၤက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမၤ

တၢ်စးဆၢ-ထံကီၢ်အါမးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ညါအိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲးထီၣ်မၤထီၣ်တၢ်အလုၢ်အလၢလၢတၢ်လိၤက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအပူၤကွၢ်ၤၤၤန့ၣ်န့ၣ် လီၤ.တၢ်အဒိအရဲၣ်အကျဲၤကမ့ၢ်ဝဲကီၢ်ဘိးစနံၤယါ-ကီၢ်ဟံးစံၣ်ကီၢ်ဘိးနယါဆူကီၢ်ကိၣ်လၢဘိးယါ,ကီၢ်ကွဲးမန့ၣ်ဆူကီၢ်ဆဲးစံတိနံၤယါ,ကီၢ်ကိၣ်စ ဘိၣ်ဆူကီၢ်အံၣ်စံၣ်ဘါဒၢၣ်,ကီၢ်အံၣ်ရဲးဆူကီၢ်ကွၢ်ကွၢ်ယၢ်,ကီၢ်မိၣ်လဲၣ်ဆူကီၢ်ဟၢၣ်ကဲၣ်ရဲၣ်,ကီၢ်ခွဲးရဲၣ်ပပလးဒီးထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်စံၣ်ညါအါ န့ၣ်လီၤလၢကမၤဘၣ်က့ၤလၢညါတၢ်န့ၣ်ဒီးအဖိးသဲစးလၢဘၣ်ယးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်

အီၤလၢထံကီၢ်ပုၤန့ၣ်ကမိၤတဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၤလၢဘၣ်မၤအီၤတကးဘၣ်တၢ်ဂ့ၤလၢကဘၣ်မၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ယူတၢ် ဖိး.တၢ်မၤယူမၤဖိးလိၣ်က့ၤတၢ်ဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်တၢ်အိၣ်အသးလၢမ့ၢ်ကျဲၤဂံၢ်ကွၢ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁶တၢ်ယူတၢ်ဖိးတၢ်အၢၣ် လီၤအီၤလီၤတၢ်ဂ့ၤဖိးဒိၣ်လၢအၢၣ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်မၤကတၢ်ဝဲဝဲတယၢ်ဒဲးဘၣ်အန့ၣ်တဆံၣ်ဘျီအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်မၤဝဲ လံာ်သယံၤလၢဖျါဆ့ၣ်လီၤတၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်အကျဲၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်လိၤက့ၤတၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ်အပတီၤ တခါလၢအကါဒိၣ်လၢတၢ်ယူတၢ်ဖိးအဂၢ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁷ဖဲလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤမၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်အခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မၤကဲ

¹⁵ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအဘျုးအိၣ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤက့ၤလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤတရီၤတပၤဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤကညိၣ်အခွဲးအယၢ်သဲစးလၢဘၣ်တၢ်ထီၣ်န့ၣ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ် တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢပုၤကညိၣ်အခွဲးအယၢ်(UDHR)(Art.8),ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢထံမိၢ်ဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ် (CCPR)(Art.2),ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢကမၤဟါမၤတၢ်အကူၢ်အဂီၢ်ကလုာ်ကိးခါဒဲး လၢတၢ်ကွၢ်မိၢ်တၢ်နီၤပဲၤဖးလၢထီၣ်တၢ်ကဲပုၤကလုာ်အစၢၤအသ့ၣ်အဖီခိၣ် (CERD)(Art.6),တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢထီၣ် တၢ်မၤဆူၣ်မၤန့ၣ်ဒီးတၢ်မၤဆဲးအဂၤလၢတၢ်သ့ၣ်အသးသီ,တၢ်သးကညိၣ်တဆိၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤလီၤအသးအသ့ၣ်တၢ်မၤမ့တမ့ၢ်တၢ်သိၣ်ယီၤတဖၣ် (CAT)(Art. 11),တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢမိၣ်သ့ၣ်အဂီၢ်(CRC),အံၣ်ဖရဲၣ်ကဲၣ်လံာ်တီဖျါလၢပုၤကညိၣ်ဒီးပုၤကလုာ်တဖၣ်အခွဲးအယၢ်(Art. 7), အမဲရဲၤကတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလံာ်တီလံာ်မိလၢပုၤကညိၣ်အခွဲးအယၢ်(Art. 25),ပုၤယူရပဖိအတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢတၢ်ကဟူကယၢ် ပုၤကညိၣ်အခွဲးအယၢ်ဒီးတၢ်သဘျုးအခိၣ်ထံး (ECHR)(Art. 13).

¹⁶ ကွၢ်တၢ်အဒိဝဲ Scott Leckie (ed)တၢ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤဆူဟံး : တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အတၢ်လိၤက့ၤလၢပုၤဘၣ်ကိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအယုၢ်ဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤဒီးပုၤဘၣ်ကိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအဆိၣ်လၢထံလီၤ ကီၢ်ပုၤတဖၣ်အဂီၢ်,ထံကီၢ်တဖၣ်အလီၢ်အဆၢအဘၢၣ်စၢၤမ့တမ့ၢ်အဘျီအတၢ်ထုးထီၣ်ရဲၤလီၤ,၂၀၀၃,ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ကွဲးဖျါလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်လိၤက့ၤတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဝဲ လၢကီၢ်ဘိးစနံၤယါ-ကီၢ်ဟံးစံၣ်ကီၢ်ဘိးနယါ,ကီၢ်တံၣ်မိမ့ၢ်ထီၣ်,ကီၢ်ကွၢ်တံၣ်မၤလဲၣ်,ကီၢ်ရဲၣ်ဒၢၣ်,ကီၢ်ကိၣ်စံၣ်ဘိၣ်ဒီးကီၢ်အံၣ်ဖရဲၣ်ကဲၣ်လံာ်ထံးန့ၣ်အသးသမံၤမိးစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ တၢ်ယူက့ၤတၢ်လိၤက့ၤတၢ်ဂ့ၤလၢတဘၣ်တၢ်စံၣ်ညါတၢ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပဲၤလဲၣ်စ့ၢ်,ကီၢ်ကွၢ်တံၣ်မၤလဲၣ်ဒီးကီၢ်ထၢၣ်ကဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

¹⁷ အဝဲအံၤအိၣ်ဒီးကီၢ်အံၣ်စံၣ်ဘါဒၢၣ်(၁၉၉၂),ကီၢ်မိၣ်စံၣ်ဘုး(၁၉၉၂),ကီၢ်လုာ်ဘံၣ်ရဲၤ(၁၉၉၃),ကီၢ်ရဲၣ်ဒၢၣ်(၁၉၉၂),ကီၢ်ဘိးစနံၤယါ-ကီၢ်ဟံးစံၣ်ကီၢ်ဘိးနယါ(၁၉၉၅),ကီၢ်ကွၢ် တံၣ်မၤလဲၣ်(၁၉၉၅),ကီၢ်ခရိၣ်ဆူ(၁၉၉၅),ကီၢ်တၢ်ကွဲးစကဲၣ်(၁၉၉၇),ကီၢ်ခိၣ်ဆဲးရဲၣ်လဲၤယီၤ(၁၉၉၉),ကီၢ်ဘရဲဒ်(၂၀၀၀).

တက်ကရါကရီအကတဖှ်လၢပှ်ဟီၣ်ခိၣ်မိၣ်အဆးအယၢ်တဖှ်အပတီးဒီးတၢ်ကတိပှ်ဖျါတၢ်လၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲဟံၣ်ယီၣ်တၢ်ဆိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အတၢ်လိးက့ၤအိၣ်ဝ^{၁၂}ဘၣ်ဆိၣ်တၢ်လၢကဘၣ်တဲဖျါလၢကမၤလၢပှ်အဂီၢ်န့ၣ်၂၀၁၇န့ၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ်လၢကဘၣ်တိယၢ်တၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်သ့ၣ်ညါတူၢ်လီၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်လၢသဲစး.သန့ဒီးတၢ်ဝဲၤဒီးပူၤဝဲၤအဂီၢ်န့ၣ်တဆိၣ်ဝဲဘၣ်.တၢ်ဆိၣ်အသးန့ၣ်ဟဲပၤထီၣ်ဝဲလဲလၢတၢ်ထုးသနီၤလီၤတၢ်တဖှ်.တၢ်မၤတၢ်အက့ၢ်အဂီၤတဖှ်ဒီးတၢ်အကျါအကျဲလၢဘၣ်တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အိၣ်လဲလၢတၢ်မၤအသးတဘျီယီၤလၢပှ်ဟီၣ်ခိၣ်မိၣ်နီၢ်ဂံၢ်အါမးဟဲက့ၤကဒါက့ၤဒီးတၢ်ယုထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လီၤလၢညါလၢအိၣ်ဆိးဝဲမ့တမ့ၢ်မၤန့ၢ်တၢ်တိတၢ်လိးဒီးတၢ်သ့ၣ်မုၣ်သးမုၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤကျိၣ်စုအယီၤလၢထံကီၢ်လၢဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤအိၣ်လၢအမ့ၢ်ကီၢ်ဘိးစနံၤယီၤဟဲၣ်စံၣ်ကိၣ်ဘၣ်နါတုၤလၢကီၢ်တၢ်ကွဲးစကဲၣ်ဒီးလၢကီၢ်အၣ်ဖရဲးကးကလံၤထံးတုၤလၢကီၢ်ကိၣ်စိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.တၢ်လိးက့ၤတၢ်အကျါအကျဲလၢကီၢ်ကျၢမနံၣ်အဖိလၢ(ဘၣ်ယးဒီးကီၢ်ကျၢမနံၣ်မုၢ်ထီၣ်လၢညါ)အတၢ်ယုတၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်လၢ၂.၇ကကွဲၢ်တၢ်အကခူအခိလၢတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.လၢကီၢ်ခွဲးရဲၣ်ဝဲးလၢလုးန့ၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖှိၣ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အလုၢ်အပူၤအိၣ်ဝဲလၢကီၢ်အမဲရကၤစ့ၣ်ဝ.၇အကကွဲၢ်အကထီၣ်န့ၣ်လၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်က့ၤအူအကစၢ်လၢညါအဆိၣ်ဒီးကီၢ်အဲးစတဲနံၤယီၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤလၢလံာ်ပတဲအါန့ၢ်၂၀၀.၀၀၀လၢတၢ်ကလိးက့ၤတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်၁၆၀.၀၀၀အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်တူၢ်လီၤအိၣ်လၢပှ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတၢ်မၤအက့ၢ်အဂီၤလၢကသုးကျဲၤန့ၣ်ဝဲထံကီၢ်ဒီးဘၣ်အတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤ.လၢကီၢ်ကိၣ်လၢဘၣ်ယၣ်န့ၣ်ဟံၣ်ယီၤအဖျၢၣ်၁၆၀.၀၀၀ဆူထးမ့တမ့ၢ်ပှ်ဟီၣ်ခိၣ်မိၣ် ၁.၅ကကွဲၢ်န့ၣ်

ကးဝဲဘၣ်ဝဲလဲလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲန့ၣ်အဖိလၢန့ၣ်လီၤ.တၢ်ထုးပနီၤဒီးတၢ်မၤအသးသ့ၣ်တဖှ်မ့ၢ်လၢအါထီၣ်ဝဲလဲလၢတၢ်လဲၤခိၣ်တၢ်အယီၤဒီးသဲစးလၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်လၢနီၢ်နီၢ်ဒီးမၤလၢပှ်န့ၣ်လီၤ.

တပည့်ဦးအံ့နုဒ်မုဝဲလၢအပူၤအနီၣ်သၢဆံအတိၣ်ပူၤန့ၣ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲာ်လဲလိာ်အသးဖဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ကထိၣ်ဝဲလၢအစ့
ၤကတၢၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.ထံကီၢ်တနီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လၢထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်တၢ်သုးကျဲၤကတဲာ်တၢ်လၢအစ့ၤကတၢၢ်ဒီးကရူၢ်
လၢမုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်အစ့ၤကတၢၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဒုးသ့ထီၣ်ဝဲတၢ်ယုသပှ်ပှ်ဒီးမၤန့ၢ်က့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ.ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်
ခိၣ်ခိၣ်လၢညါခါအနီၣ်အလၢအပူၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢကကထိၣ်နီၢ်နီၢ်တုၤဒေၣ်လဲၣ်အိၣ်ဒေၣ်တၢ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်ကယၢကယၢန့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်သးလၢ
ညါခါလၢမုၢ်ဝဲ“တဘျီသုးလီၤသုးကျဲၤန့ၣ်ဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲၤထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ.”ပဟဲအုၤဖျိးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ□
ကားဝဲဘၣ်ဝဲလၢပဒုးန့ၢ်ဝဲ“တဘျီသုးလီၤသုးကျဲၤဘၣ်ဆၣ်တၢ်စိကမိၤလၢကဟဲက့ၢ်ကဒါက့ၢ်ဆူဟံၣ်ယီၤန့ၣ်အါထီၣ်”န့ၣ်လီၤ.ဒီးတၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်
သးတထံဘၣ်လၢပဟဲမၤအသးလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်ထီၣ်ဘိကလဲၤဘျဲၤဘျဲၤဘျီဘျီလီၤ.ကဘၣ်မုၢ်ဒေၣ်တၢ်လၢ□
ကားဝဲဘၣ်ဝဲလၢလၢပုၤပုၤမှတမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ပုၤအသးခုဘၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကက့ၢ်ကဒါက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်
အထူအထံးဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤန့ၣ်လီၤ.ပဟဲဖျါအါတၢ်ပညိၣ်အံၤတမ့ၢ်ကလၢပုၤဘၣ်.တၢ်ဂဲၤပျါကျိးစးလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ကအိၣ်
လီၤတဲာ်သပုၤကတၢၢ်န့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်သန့ကတၢၢ်အံၤတကးမၤစ့ၤလီၤအံၤလၢတၢ်အညီပညီလၢတၢ်တူၢ်လီၢ်
တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အသီလၢအမ့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တခါလၢကမၤအါထီၣ်တၢ်ထီၣ်သတြီၤထီၣ်ဘိလၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်အံၤမ့ၢ်နီၢ်ခိတ်ဘိးကဒါက့ၢ်လၢညါတၢ်ဂဲၤဒီးလၢတတိတလီၤ-လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအပူၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲကထိၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျီတၢ်
တၢ်ဟံးန့ၢ်ပၢတၢ်မှတမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်ပၢတၢ်ဂၤအဟံၣ်ယီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်.တအိၣ်ဒီးတၢ်တိတၢ်လီၤမှတမ့ၢ်တၢ်လိးက့ၢ်လၢကျိၣ်စ့-မ့ၢ်တၢ်အဒိလၢတၢ်ဖဲးတၢ်
မၤမနုၤမးန့ၣ်တဆဲးလီၤစ့ၤလီၤလၢတၢ်မၤနီၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်ဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်နီၢ်နီၢ်လၢတၢ်မၤကဒါက့ၢ်တၢ်မၤ
တရီၢ်တပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယာ်သဲးစးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

21 Id.

တၢ်သံကွၢ် : တၢ်အိၣ်ဖျါမိၢ်ပၢ်အခါတဆံလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်

တၢ်စံးအာ ၵပမ့ၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်အခိပညိလၢအလံၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါအဘိတဆံလၢတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
ခဲလၢ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ၁.ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢပၢ်ထံကီၢ်တဖၣ်(လၢအမ့ၢ်ထံကီၢ်ဒီး,ဖဲလၢထံကီၢ်အတၢ်ပၢ်အာၤရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတတူၢ်လီၤ
တီၢ်လီၤန့ၣ်ကရူၢ်အဂၤလၢပဲၤန့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါလၢတၢ်ပၢ်တၢ်လၢထံကီၢ်အလံၤဒီးအပုၤကလုာ်အဖီခိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်တၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ
)တီၢ်န့ၢ်ဖဲယၢ်တၢ်အဖိးသဲစးဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်အမူဒါလၢကအိၣ်ပွဲၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကလိးက့ၢ်တၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒီးလၢစံးသပုၤပုၤလၢတၢ်အခွဲး
အယၢ်အံၤအဂီၢ်မ့ၢ်သန့က့ၢ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဒီးတၢ်ဟံၤလီၤတံာ်တၢ်တဖၣ်,ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ယုက့ၢ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ၂.မ့
ၢ်သန့က့ၢ်လၢတၢ်မၤအူၣ်လၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤကဲထီၣ်အသးန့ၣ်ပုၤကိးဂၤဒီးကဘၣ်
အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်လိးက့ၢ်မၤဂ့ၢ်တၢ်ဒ်သိးသိးန့ၣ်လီၤ. ၃.ပုၤကိးဂၤဒီးလၢယုတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်ကဘၣ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဂ့ၢ်တၢ်
လၢအတူၢ်လီၤတီၢ်လီၤလၢကကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ယုထီၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ၄.အိၣ်ပွဲၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်သဘျူ,တက့ၢ်တၢ်ဒိၣ်ဆံးအါစ့ၤတၢ်ဒီးတၢ်အတီအ
လီၤလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲၤကိးခါဒီးအဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အဝဲအတၢ်အကါဒိၣ်တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢခံကတၢ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.၅.ပုၤကိးဂၤဒီးန့ၣ်တြးဘၣ်လၢတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢတမၤဝဲၤမၤက့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤတၢ် ဒီးတၢ်ဟံၤလီၤတံာ်တၢ်လၢ
ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ယုက့ၢ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ၆.တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်သ့ဝဲ,ဒီးကိးခါဒီးန့ၣ်ဒ်သိးသိး,လၢအ
ဘၣ်အခါဒီးတီၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ.၇. တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်ကဘၣ်ချ့,တက့ၢ်မဲာ်တၢ်,တုၤလီၤတီၢ်လီၤဒီးပုၤမၤန့ၢ်အီၤသ့ဒီး
ဘၣ်တၢ်မၤဝဲၤအီၤလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအၢၣ်လီၤအီၤလီၤဝဲအပူၤ,ခံကပၤလီၢ်လၢတၢ်ယုထီၣ်တၢ်အစၢကန့ၢ်က့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ကယံာ်
ထဲလဲၣ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ယုထီၣ်တၢ်လိးက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ကယံာ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ၈.တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်မိၢ်ပၢ်လၢအလီၢ်အိၣ်သပုၤက
တၢ်လၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျိၤအကျဲၤန့ၣ်လီၤ.လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်ယးဒီး
ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤအဖိးသဲစးအပူၤ.တၢ်ယုတၢ်ဖိးအတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤတဖၣ်ဒီးတၢ်အုၤက့ၢ်အကီၢ်ဒၣ်လၢအသးဒၣ်/တၢ်ဟ့ၣ်က့ၢ်ကဒါက့ၢ်
တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤန့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်အခိၣ်ထံးခိၣ်တီၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ
ခံကတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ၉.တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်အပိးအလီၤလၢတြီတၢ် သဘံၣ်ဘူၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်တဟံၤကန့ၣ်တၢ်လိးက့ၢ်
တၢ်ယုတဖၣ်လၢပုၤလၢကက့ၢ်ကဒါက့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲအါန့ၢ်ဒီးတၢ်မၤစ့ၤလီၤတၢ်ဖုၤအမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်သီတ
ဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ဒီး၁၀.တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်အဘျူးအိၣ်လၢမုၢ်ကျိၤဝဲၤက့ၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်လၢတၢ်အစၢလၢတၢ်ယုထီၣ်တၢ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီ
လိၣ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်,ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်တဖၣ်အတၢ်ထီၣ်န့ၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်တီၢ်စၢၤမၤ
စၢၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤက့ၢ်ဒီးတၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်အတၢ်ကၢ်ကျၢၤန့ၣ်အသိးမၤလဲၤထီၣ်တၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါလၢတၢ်အိၣ်ယုအိၣ်ဖိးလိာ်သးအဂီၢ်လၢတၢ်သဘံ
ၣ်ဘူၣ်ဝဲၤအလီၢ်ခဲလၢတၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါလၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ပယီၤကကဲထီၣ်ဝဲထံကီၢ်လၢအဂ့ၢ်တဘျီဝဲလၢတၢ်ယုထီၣ်တၢ်လိးက့ၢ်တၢ်
တဖၣ်န့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်အဘူးကတၢ်ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၢ်-လွၢ်ကီၢ်,ကယါကီၢ်ခဲၣ်,ကီၢ်ပယီၤလၢ Jose Arraiza

တၢ်သံကွၢ် : မ့ၢ်တၢ်ယူတၢ်ဖိးအကျါအကျဲန့ၣ်တိစၢမၤစၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်လၢကထီၣ်ဘးအဂီၢ်ကသုဒ်လဲၣ်

တၢ်ဖိးအာ—တၢ်သဘံၣ်ဘျီတအိၣ်ဘၣ်.မ့ၢ်သန့က့ၢ်န့ၣ်ဒီးအဝဲအန့ဆၢၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်စံးကိၣ်ဖိမ့တမ့ၢ်ဆၢကတီၢ်ဖုၣ်ကိၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးသ့ဝဲ.န့ၣ်တၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်အပတီၢ်တနီၤလၢတၢ်လဲလိာ်လၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အကတၢ်အယိဒီးကိၣ်ပယီၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လီၤဆိဘၣ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘျီတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်တၢ်လဲလိာ်တအိၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ကျဲလၢလုၢ်ပုၤဒိၣ်လၢကလူၤပိာ်တၢ်ဒ်ကမၤနၤမၤယၢ်တၢ်တၢ်အံၤအသိးတဖၣ်ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်ဟံၣ်သးဒ်အံၤန့ၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ယုလီၤခါၣ်သးလၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျါအကျဲလၢကထီၣ်ခဲအံၤအပူၤဒီးတၢ်ယုတၢ်ဖိးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢအမၤသးလၢခံကတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.လၢအိးကထီၣ်ဘၣ် ၂၀၀၅န့ၣ်ထံကိၣ်ဒီးဘျီတအိၣ်ဘၣ်လီၤတူၢ်လီၤတၢ်ပတုၤတၢ်ခးလၢထံကိၣ်ပဒိၣ်လၢကိၣ်ပယီၤစၢဖိၣ်ဒီးကလုာ်လၢဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢကရိအဘၣ်စၢလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢန့ၣ်တၢ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်အကါဒိၣ်တနီၤလၢလၢဘၣ်ယးဒီး

ဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အကလုာ်ကလုာ်^{၂၂}ဘၣ်ဆၢၣ်တဖၣ်ဖျါတၢ်စၢမၤဆၢလၢတၢ်လိးက့ၢ်,တမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂ့ၤအံၤဘၣ်ဆၢၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်အခါၣ်သးလၢဟံၣ်ခိၣ်အဂီၢ်အဂ့ၢ်အကျါလၢကဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤလၢကိးကပၤဒီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျါအကျဲလၢလဲၤအူညါဒ်သိးလဲလိာ်အသးတဆိဘၣ်တဆိအယိအဝဲအံၤကမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်သးဘူးသးတမံၤယိလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်လၢကလုာ်ဂဲၤဒ်ကိးဂၤဒီးလၢမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်တၢ်ပိာ်တၢ်ဒီးပုၤဂၤလၢကမၤန့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤအဂီၢ်ဒ်သိးကမၤန့ၢ်ဝဲသပုၤပုၤလၢတၢ်တူၢ်လီၤသ့ၣ်ညါလၢအဆူၣ်ကတၢ်လၢတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးတၢ်အၢၣ်လီၤတဆိဘၣ်တဆိအပူၤဒီးကမၤသပုၤကတၢ်လၢတၢ်သးဘူးလၢကဒုးစဲဘူးလီၤသးလၢတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်အမ့ၢ်ဝဲတအိၣ်ဒီးတၢ်လဲလိာ်အလၢအပုၤလၢတၢ်စးထီၣ်မၤလီၤတၢ်လိးက့ၢ်တၢ်လၢထံကိၣ်အပူၤလၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျါအကျဲအဂ့ၢ်အချၢန့ၣ်လီၤ^{၂၃}.တၢ်ယုထံၣ်ခဲခိၣ်ယၢ်ခိၣ်အတၢ်တူၢ်လီၤလၢတၢ်စံးဆၢတဖၣ်အံၤဒီးတၢ်တၢ်အဂၤအမၤလၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အဂ့ၢ်လၢအပူၤဒီးတၢ်တူၢ်လီၤပးကဲဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘျီတသးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါလၢအကါဒိၣ်လၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျါအကျဲလၢလဲၤညါလၢထံကိၣ်ပဒိၣ်ဒီးကလုာ်ကရၢအဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ.တၢ်သဘံၣ်ဘျီတအိၣ်ဘၣ်အကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်ကိးကပၤဒီးန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤစၢမၤအီၤအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ်လၢဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဆုံဆုံလၢတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်လၢဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ,ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤလၢဟံၣ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤတဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါလၢသဘံၣ်ဘျီတအိၣ်ဘၣ်အသးခဲလၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

²² ကွၢ်အဒိလၢ—တၢ်အိၣ်ပိၤထံဖိကိၣ်ဖိ—၉.တဲးမတီၣ်ဒီးပုၤကလုာ်လၢအိၣ်ဒီးစုကဝဲၤအကရၢကရၢတဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤလၢကပိာ်ထွဲတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢတၢ်ဟံၣ်လီၤအီၤလီၤလၢကအိၣ်ပိၤထံဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်—က. ကတဲာ်ကတိၤဟံၣ်စၢမၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢလိာ်ဘၣ်ဝဲလၢကမၤသကိးတၢ်ဒီးတဂၤဒီးတဂၤဒ်သိးကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျဲ.တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်လီၤတဖၣ်လၢထံဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်...ဂ.ဟးဆဲးတၢ်မၤဆူၣ်လၢတၢ်သးလီၤသးကျဲမ့တမ့ၢ်ဆၢပုၤတဖၣ်လၢဘၣ်ထွဲလၢလီၤကဝီၤပူၤဆူၣ်လီၤအသိ. ယ. ဟးဆဲးတၢ်မၤဆူၣ်ဟံးန့ၢ်ကျိၣ်စု,တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်,တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်,ပုၤမၤတၢ်ဖိမ့တမ့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်မၤလၢထံဖိကိၣ်ဖိတဖၣ်အဆိၣ်,စ. ဟးဆဲးတၢ်မၤဆူၣ်ဟံးန့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးသးလဲလိာ်ထံဖိကိၣ်ဖိဟံၣ်ခိၣ်,ဆ.ဟးဆဲးတၢ်မၤဟးဂီၤပုၤကမၤၤအတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်,တၢ်ဂ့ၢ်န့ၢ်ဆူၣ်တၢ်,တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျီမ့တမ့ၢ်တၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဟံၣ်စၢမၤတၢ်လၢတၢ်မၤစၢမၤလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်လိာ်—၁၀.ကိၣ်ပယီၤပဒိၣ်ဒီးပုၤကလုာ်လၢအိၣ်ဒီးစုကဝဲၤအကရၢကရၢတဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤလၢကပိာ်ထွဲတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလၢတၢ်ဟံၣ်လီၤအီၤလီၤလၢကမၤစၢမၤပုၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်လိာ်—က.

ကိတိၣ်ပဒိၣ်လၢဘၣ်ယး,ပုၤကလုာ်လၢအိၣ်ဒီးစုကဝဲၤကရၢကရၢဒီးတၢ်ကရၢကရၢလၢဘၣ်ယးဒီးလီၤကဝီၤကမၤသကိးတၢ်ဒီးတကရၢဒီးတကရၢဖဲလၢဖဲထီၣ်မၤထီၣ်တၢ်စီၢ်ဆၢတၢ်မၤစၢမၤလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်လိာ်ခိၣ်ဖျါNGOs ဒီး INGOs

ဆူၣ်ပုၤဘၣ်ကိတိၣ်ခဲအဆိၣ်ဒီးပုၤဘၣ်တူၢ်တၢ်လၢတၢ်သဘံၣ်ဘျီတအိၣ်ဘၣ်အယိတဖၣ်အဆိၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤလၢကိၣ်ပယီၤပဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.ခ. မၤလီၤတၢ်က့ၢ်ပုၤဖျါလၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒီးတၢ်အသးအသ့ၣ်လၢကပိၤလၢပုၤဘၣ်ကိတိၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ်ဖဲလၢပုၤဘၣ်ကိတိၣ်ခဲတဖၣ်စးထီၣ်မၤကွၢ်တၢ်မၤဆိတက့ၢ်လၢတၢ်က့ၢ်ဒါက့ၢ်ဒါဆူၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၤအထူအထံးမ့တမ့ၢ်ဆိလီၤက့ၢ်ဟံၣ်ယိလီၤအိၣ်ဆိးလီၤလၢအသးဒၣ်ဝဲလၢသဝီအသိတဖၣ်လၢတၢ်လီၤကဝီၤလၢကြးဘၣ်ဝဲအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဂ.

မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဆိလီၤက့ၢ်ဟံၣ်ယိလီၤအိၣ်ဆိးလီၤအကျါအကျဲလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်အမ့ၢ်အတိၤလၢပုၤဘၣ်ကိတိၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

²³ ကွၢ်—ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘျီတၢ်နးတၢ်ဖိၣ်ကတီၢ်ကရၢ,ကိၣ်ပယီၤအတၢ်ယုတၢ်ဖိးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အကျါအကျဲ—န့ၣ်လီၤအူထံၣ်ဂ့ၢ်ကိၣ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝဲကျဲ.တၢ်နးတၢ်ဖိၣ်ကတီၢ်ကရၢလၢအူၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါစ့ၤဘီနီၢ်ဂံၢ်.၁၄၉.ဝုၤတကူၣ်/ဝုၤဘရူစဲၣ်,၁၉လၢအိးကထီၣ်ဘၣ်,၂၀၁၆.

တၢ်သံကွၢ် : ပှၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပှၤလၢအသုးလီၤသုးကျဲတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဒိၣ်အမုၢ်လၢ
တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်ကသုးန့ၣ်လဲၣ်

တၢ်စံးဆၢ—တၢ်အကျိၤအကျဲအကါဒိၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်သံကွၢ်လၢအပတီးအါမးသန့က့ၤ, ပှၤစ့ၤဂၤလၢအလီၤဆီလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ယုက့ၤန့ၢ်
လၢဟံၣ်ယီတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤ. ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတဖၣ်န့ၢ်ဘၣ်တဲတိၤစၢၤမၤစၢၤက့ၤအမ့ၢ်အတိ
လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးအုးအကလုာ်ကလုာ်လၢဟံၣ်ခိၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်န့ၣ်အယိကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ဘၣ်က့ၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်လၢတၢ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်,
တၢ်တိာ်ဟံၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤန့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထဲလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်သဲစးဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအသီလၢထံကီၢ်ဒီးဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်
ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါနီၤပၢၢ်ဖိးမံလီၤသးလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ဒၣ်တၢ်တခါလၢကဘၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်ဘၣ်ဆ
ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢကဘၣ်တၢ်ခိပတၢ်လဲၤပူၤကွံာ်အိၣ်အဂီၢ်အခိပညီတအိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပှၤဟံၣ်ခိၣ်ဖိနီၢ်ဂံၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိနီၢ်ဂံၢ်တဖၣ်အါထီၣ်ဝဲဒ
ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအံၤန့ၣ်စးထီၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးကန့ၣ်တၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးဒီးလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်ဒီးအလီၤအိၣ်ဝဲလၢတ
ၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤတၢ်သးအုးလၢညါလၢဟံၣ်ခိၣ်အယိခိၣ်အမ့ၢ်တၢ်အလိၣ်ဆိဟံၣ်စၢၤလၢတၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိအဂီၢ်လၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးလၢအယံာ်, တၢ်အိၣ်
ယုအိၣ်ဖိးလိာ်သးဒီးတၢ်အိၣ်ဂၢ်အိၣ်ကျဲၤလၢသဲစးအတၢ်ဘျၢန့ၣ်လီၤ.^{၂၄} တၢ်ကရၢကရိတဘျးခါစၢၤယာ်လိာ်အသးဝံၤတၢ်လဲလၢတၢ်အဝါ
လၢကယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်က့ၤမၤန့ၢ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယာ်လၢဘၣ်ယးဒီးဟံၣ်ခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဆိကမိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲလၢကရၢအဂၤတဖၣ်
စၢၤဆၢလၢကစၢၤယာ်လိာ်သးဒီးထံကီၢ်ပဒိၣ်ဒ်သိးကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ခိၣ်အတၢ်လဲလိာ်သးဒီးတၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါအဂၤတဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

တၢ်သးအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလၢဆိၣ်ထွဲတၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်ခိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢထံကီၢ်အပူၤအသိးတၢ်ထံၣ်လၢနီၤဖးလိာ်အသးလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အခိပ
ညိၣ်လဲၣ်လၢခူခါကီၢ်ပယီၤအတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢကဟဲက့ၤထီၣ်အဂီၢ်ဒီးအဝဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်လၢတၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်လၢတၢ်န့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢ
တၢ်မၤသးပှၤသိးဂ့ၢ်လၢကီၢ်ပယီၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်ကရၢကရိ, မ့ၢ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးလၢအစ့ၤကတၢ်တၢ်အဒိအတဲာ်တနီၤလၢပှၤအိၣ်စုလုးဖိ(Jew)တဖ
ၣ်အတၢ်လိးက့ၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအိၣ်ဖဲလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီအကတီၢ်န့ၣ်အသိးတၢ်ဟူးဂဲၤဒ်သိ
းန့ၣ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်လၢထံကီၢ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်ကလံၤထံးအၣ်ဖရဲးကးဒီးခိၣ်လၢဘၣ်တၢ်ယုတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်ဝဲဒီး
ကီၢ်ပယီၤအတၢ်လိးက့ၤတၢ်ကရၢကရိအံၤဂဲၤလိၣ်သ့ၣ်ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ဟံၣ်ခိၣ်တၢ်ကစီၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ်, တၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်ဒီးတၢ်လဲၤအူညါ
လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်ကဲဝဲလၢထံကီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပျဲၤစီၢ်ကဒုးကဲထီၣ်တၢ်ကူၣ်သ့ၣ်ဘၣ်တၢ်အကျဲၤမၤပူၤမိၤလၢအယံာ်ဒီးတၢ်ဒုးစဲဘူးယၢ်တၢ်ဆိ
ၣ်ထွဲလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်လၢကဖျါထီၣ်အဂီၢ်ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲသ့လၢပှၤဂဲၤဒ်မိၤပှၤတဂၤလၢဘၣ်တၢ်န့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ဟူး
ဂဲၤလၢကဆိၣ်ထွဲတၢ်ဂ့ၢ်ဂဲၤဒ်လၢခဲကိာ်အဂီၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်အိၣ်ယုဒီးတၢ်သဘၣ်ဘျီလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်သဘၣ်ဘျီလၢသ့ၣ်လီၤအသး
လၢတၢ်သးအုးလၢဟံၣ်ခိၣ်အဂီၢ်အယိဒီးတၢ်ယုက့ၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အခိၣ်ထံးတဘျီလၢကမျၢၢ်ဟူးဂဲၤလၢကီၢ်ပယီၤတၢ်လိးက့ၤ
တၢ်ကရၢကရိန့ၣ်ကဘၣ်တၢ်သုးကျဲၤကတဲာ်ကတိၤအိၣ်လၢထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်ဒ်သိးကဟဲစီၣ်န့ၣ်တၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်ခဲ
လၢာ်လၢပှၤဂဲၤဒ်ဟူးဂဲၤဒ်သိးကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ညိၣ်န့ၢ်တၢ်မၤအတက့ၢ်လၢကဆိၣ်ထွဲအါထီၣ်တၢ်လိးက့ၤတၢ်ကီၢ်ဆၢ, တၢ်ဟူးဂဲၤလၢအိၣ်ယု
ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ကမျၢၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤလၢတၢ်စံၣ်ညိၣ်တဲာ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျါဂ့ၢ်လၢလၢတၢ်ယုက့ၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်, လၢဟံၣ်ဖျိၣ်အသးဒီးထံ
လီၤကီၢ်ပူၤတၢ်အခိအသ့ဟံၣ်ခိၣ်အဂီၢ်လၢဟံၣ်ဖျါတၢ်လိာ်တဖၣ်လီၤတၢ်လိာ်ဆဲးဒီးခူခါဟံၣ်ခိၣ်လီၤအဂ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၤပှၤလၢတၢ်စုးကါအိၣ်လၢတၢ်ယုက့
ၤတၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.

²⁴ ကွၢ်အဒိလၢ, တွၢ်ထဲးပဲၣ်, ထံဖိကီၢ်ဖိအကဝါကဝိကရၢယုထီၣ်ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်လိးက့ၤဟံၣ်ခိၣ်တၢ်ဘျၢလၢပှၤကဝါလၢဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲတ
ဖၣ်အဂီၢ်, The Irrawady, လၢယုၤ ၉.
၂၀၁၆, လၢကွဲးနီၣ်ဝဲတၢ်တိာ်လၢကသ့ၣ်ထီၣ် “ထံလီၤကီၢ်ပူၤပျဲၤစီၢ်လၢပှၤကဝါလၢဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲတဖၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးကန့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်
က့ၤဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ယာ်တဖၣ်, တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပနီၣ်တဖၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်က့ၤတၢ်ကတိၤစၢၤတၢ်အဆၢ”

တၢ်ကတိၤလၢခံ

ပှၤအကကွၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤလၢအမ့ၢ်ပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တဖၣ်ခံမံၤလိာ်လၢဘၣ်တၢ်သးလီၢ်သးကျဲလၢအိၣ်လံန့ၣ်အဆံတဖၣ်အဆံဒီးလၢဟံးယၢ်တၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤလၢအ

ကးလၢကယုက့ၤတၢ်လၢတၢ်ကလိးက့ၤဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အဂီၢ်လၢလိၣ်ဒီးလၢကဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်န့ၣ်အီၤလၢတၢ်လိးက့ၤတၢ်မိၢ်ပှၤအဖိးသဲစးန့ၣ်လီၤ.တၢ်လီၤပလိၣ်ဒီးဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပတီၤပနီၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဂဲၤဒီးမၤတၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်အပူၤန့ၣ်ပှၤဒ်အံၤတဖၣ်န့ၣ်ဒ်သိးဒီးပှၤလၢအိၣ်လၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒီးလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဖျါဖျါဆုံဆုံလၢတၢ်လိးက့ၤဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်လၢကက့ၤကဒါက့ၤဒီးကယုက့ၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဆိးလီၢ်အထူအထံးဒီးဟံၣ်ခိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်ကျဲအံၤဟံၣ်ဖျါတၢ်ဝဲတၢ်သံကွၢ်စံးဆၢလၢပိာ်လိာ်အသးတမံၤဘၣ်တမံၤလၢယုကွၢ်ထံတၢ်လၢကတဲဖျါန့ၣ်အီၤ. တၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးတၢ်မၤတၢ်အိၣ်ဖျါလၢတၢ်လိးက့ၤအကျိၤအကျိၤဒီးတၢ်အံၤမ့ၢ်နပတံထီၣ်အီၤသ့ၣ်လဲၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.အဝဲဟံၣ်ဖျါစုၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ဖျါတနီၤလၢတၢ်ဖိးမံလိာ်သးတၢ်လိးက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအါမးန့ၣ်အိၣ်ဒီးလၢကဘၣ်တၢ်မၤဝံၤအီၤလၢကရၢၤလၢၢ်.လီၤဆိၣ်တၢ်လၢခူခါတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပယီၤထီၣ်က့ၤလၢတၢ်ယုတၢ်ဖိးအကျိၤအကျိၤအပူၤလၢကဘၣ်တၢ်ကွၢ်နီၣ်အီၤလၢအအိၣ်တၢ်အသးကံၢ်လၢတၢ်လိးက့ၤအဂီၢ်လၢဘၣ်ယးဒီးတၢ်လူၢ်ကွၢ်ယုထံၣ်တၢ်ယုတၢ်ဖိးလၢအဂၢၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်မၤဘၣ်လိာ်က့ၤမၤယုမၤဖိးလိာ်က့ၤပှၤလၢအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤခဲလၢၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိးက့ၤတၢ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲကျဲတဘီလၢအဖျါဆုံခိဖျါတၢ်ယုတၢ်ဖိးဒီးတၢ်တၢ်မၤဘၣ်လိာ်က့ၤမၤယုမၤဖိးလိာ်က့ၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤန့ၣ်သ့ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယီၤလၢညါတၢ်မၤတရီတပါဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်.ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

Designed in Australia by

arteriastudio.com.au

WWW.NRC.NO

